

LIITE 12

3.6.2016

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, TUKES
Valtakatu 2
96101 ROVANIEMI
kaivosasiat@tukes.fi

vireille 11.4.2016

HANNUKAINEN KAIVOSPIIRIHAKEMUKSESTA, KOLARI

Kaivospiiri

Kaivospiirin kaivosrekisterinumero K8126

Hannukaisen kaivoksen kaivospiirihakemukseen on esitetty useita tarkentavia kaivospiirin rajan muutoksia.

Hanke

Hannukainen Mining Oy:llä on tarkoitus aloittaa kaivostoiminta Kolarin kunnan Hannukaisen kylässä. Tarkoituksena on louhia avolouhintamenetelmää käyttäen Kuervitikon ja Hannukaisen malmit 17-25 vuoden toiminta-aikana rikastamon tuotantotehokkuudesta riippuen. Hannukaisen avolouhos tulee olemaan pituudeltaan 2500 m, leveydeltään 500 -1500 m ja syvyydeltään noin 250 m maanpinnasta.

Kuervitikon louhos avataan suunnitelmien mukaan 12 vuoden kuluttua Hannukaisen louhinnan aloittamisesta. Kuervitikon arvioitu louhinta-aika tulee olemaan 6-8 vuotta. Louhos tulee olemaan pituudeltaan 1200 m, leveydeltään 600 m ja syvyydeltään 140 m. Louhosten välinen etäisyys on 1650 m.

Vuosittainen malmin louhintamäärä on välillä 5-7 Mt ja sivukiven 18-30 Mt. Alkuvaiheessa louhosalueilta poistetaan irtomaita noin 45 Mm³, joista meluvalliin sijoitetaan noin 5 Mm³. Irtomaiden kokonaisuus on enintään 75 Mt. Sivukiven kokonaislouhintamäärä on 370 Mt.

Malmi ja sivukivi louhitaan poraamalla ja panostamalla, irrotettu kivi lastataan ja kuljetetaan kuorma-autoilla ylös kaivoksesta. Malmi kuljetetaan suoraan Hannukaisen avolouhoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevalle maanalaiselle murskaamolle. Murskauksen jälkeen malmi siirretään, pääasiassa maanpinnalle sijoittuvalle, noin 9 km pitkällä hihnakuljettimella Rautuvaaran rikastamoalueelle.

Malmin rikastusmenetelminä käytetään vaahdotusta ja magneettista erotusta. Rautarikasteen vuosituotantotavoite on 2-2,5 Mt, jossa rikasteen rautapitoisuus on 70 %. Kuparirikasteen vuosituotantotavoite on 20 000-60 000 t, jossa rikasteen kuparipitoisuus on 25 % ja kultapitoisuus 6-8 g/t.

Kaivosalueen eteläreunalle rakennetaan maanpoistomassoista meluvalli, joka on 15-35 m korkea maastokohdasta riippuen. Tien ja kylän puoleinen laita näkyvissä olevilta osin istutetaan sopivalla kasvilisuudella. Valli rakennetaan heti ensimmäisistä maanpoiston massoista valmistavien töiden aikana, jolloin saadaan haitat estettyä lähiasutukselle ja kaavassa voidaan säilyttää sekä vakituiset asunnot että mökkialue. Entinen ns. suojavyöhyke on voitu jättää pois.

Läjitysalueiden koko on yhteensä noin 6,5 km² ja niille pystytään sijoittamaan noin 455 Mt sivukiveä ja irtomaata.

Sivukiveä muodostuu seuraavasti; 180 Mt ei happoa muodostavaa, alhainen rikkipitoisuus < 0,1% ja 190 Mt mahdollisesti happoa muodostavaa sivukiveä, jonka rikkipitoisuus korkea 5,5 %, kohonneet metallipitoisuudet ja kohonnut metallien liukoisuus.

Rikastamo tulee sijaitsemaan Rautuvaarassa, Rautuvaaran vanhan rikastushiekka-alueen lounaispuolelle rautatien ja seututien 940 välisellä alueella. Esimurskattu malmi kuljetetaan pääasiassa maanpinnalle sijoittuvalla, noin 9 km pitkällä kuljetin hinnalla Hannukaisessa Rautuvaarassa sijaitsevaan välivarastoon.

Kaikki Rautuvaaran alueella syntyneet vedet kerätään Rautuvaaran selkeytsaltaaseen. Ennen selkeytystä vedet puhdistetaan tarvittaessa. Myös Hannukaisen vesivarastoaltaan vedet pumpataan tähän selkeytsaltaaseen. Selkeytsaltaasta ylimääräiset vedet puretaan putkea pitkin Muonionjokeen.

Rikastushiekka-alue tullaan sijoittamaan Rautuvaaran vanhalle rikastushiekka-alueelle, jossa on 6,6 Mt rikastushiekkaa vuosien 1975-96 ajalta. Lisäksi rikkipitoista sivukiveä on noin 700 000-800 000 m³. Vanhan rikastushiekka-altaan sulkemista ei ole toteutettu. Hannukaisen ja Kuervitikon malmin rikastamisesta syntyy rikastushiekkaa noin 78 Mt (50 Mm³) ja rikastushiekkaa on kolmea tyyppiä.

Putkilinjoja on suunniteltu kaikkiaan noin 39 km. Putket ovat HDPE-putkia ja ne tullaan sijoittamaan alle 2 m syvyyteen. Pisin 10,6 km mittainen putkilinja on Muonionjokeen johtava purkuvesiputki. Samaan putkeen tulevat myös Ylläksen yhteiskuntatekninen huollon purkuvedet. Rautuvaaran ja Hannukaisen altaat yhdistävä on toinen pitkä putkilinja.

Hannukaisen kaivoshankkeen YVA-menettely

Hannukaisen kaivoshanketta koskeva YVA-menettely on päättynyt 24.1.2014. YVA-menettelyn ympäristövaikutusten arvioinnissa lähtökohtana on ollut, että kaivosalueen ympärille perustetaan noin 1 km:n suojavyöhyke, jolle ei jää häiriintyviä kohteita. YVA-menettelyn aikana esimerkiksi melun, pölyn ja tärinän ympäristövaikutuksia ei ole arvioitu suojavyöhykkeen sisäpuolella. YVA-selostuksessa tuodaan esille, että keskeisimmin kaivostoiminnan vaikutuksen kokevat

Hannukaisen kylän paikalliset asukkaat (vakinaiset ja loma-asukkaat), joihin kohdistuu suora melun, pölyn ja tärinän vaikutus noin 0–3 km:n etäisyydellä keskeisten kaivostoimintojen alueesta. Merkittävin kaivoksen vaikutus on arvioitu kohdistuvan alueelle, joka on noin 1 km:n etäisyydellä kaivosalueesta. Lisäksi selostuksessa todetaan, että esimerkiksi pölystä aiheutuvat vaikutukset ovat merkittäviä nykyiselle asuin- ja loma-asuinkiinteistöille, mutta koska ko. kiinteistöt hankitaan kaivosyhtiön omistukseen, kiinteistöille aiheutuva haitta on arvioitu vähäiseksi. Räjätysten ja ilmanpaineaaltojen osalta YVA-selostuksessa todetaan, että räjäytysten aiheuttama tärinä ei vahingoita rakennelmia suojavyöhykkeen ulkopuolella sekä ilmanpaineaalloista ja irtokivistä ei arvioida olevan vaikutuksia, koska 1 km suojavyöhykkeen sisäpuolelle ei jää vaikutuskohteita.

YVA:n jälkeen yhtiö on teettänyt uudet melu- ja pölymallinnukset, jotka on toimitettu myös kaivos-viranomaiselle. Lapin ELY-keskus ei vielä tässä vaiheessa ole ottanut kantaa laadittuihin uusiin selvityksiin.

YVA-menettelyyn liittyvä toimenpide-esitys

Lapin ELY-keskuksessa on vireillä Hannukaisen asukkaiden 24.1.2014 päättyneen YVA- menettelyn koskeva toimenpide-esitys. Toimenpidepyynnössä esitetään, että Lapin ELY-keskus ryhtyy YVA-yhteysviranomaisena toimenpiteisiin, koska Hannukainen Mining Oy on poistanut Northland Mines Oy:n YVA-prosessissa määrittelemän suoja-alueen. Pynnön mukaan Lapin ELY-keskuksen tulisi vaatia, että

1. Hannukainen Mining Oy tekee asianmukaisen arvioinnin hankkeen vaikutuksista lähialueen asukkaisiin. Asianmukainen arviointi sisältää ensin yhtiön laatiman arviointiohjelman, josta vähintään alkuperäisen suoja-alueen sisällä olevia tulee kuulla.
2. Yhtiö arvioi ohjelman mukaisesti ympäristövaikutukset ja ELY-keskuksen tulee kuulla arviointiselostuksesta asianomaisia.
3. ELY-keskus laatii täydentävän lausunnon, jossa otetaan kantaa hankkeen vaikutuksista välittömän vaikutusalueen sisällä asuviin ihmisiin.

Perusteluina vaatimuksille tuodaan esille mm., että Northland Mines Oy:n YVA-prosessissa ympäristövaikutukset Hannukaisen alueen vakituisiin asukkaisiin ja mökkiläisiin jätettiin arvioimatta aiempaan YVA-selostukseen eikä itse ympäristövaikutuksiin yksilöiden voitu siten ottaa kantaa ELYn lausunnossakaan. Northland Mines Oy jätti yksilöiden vaikutukset arvioimatta suureen joukkoon ihmisiä, joiden asumisoloihin ja virkistäytymiseen yhtiön hanke vaikuttaa poikkeuksellisen merkittävästi. Yhtiö (Northland Mines Oy) totesi, että vaikutukset ovat niin suuret, että lähialueelle määritellään suoja-alue, jonka sisällä ei voi eikä saa asua. Hannukainen Mining Oy:n suoja-alueen poistoon johtaneen linjauksen myötä vanha YVA-prosessi mitätöityy ainakin kaivoksen lähialueen asukkaita koskien. Ympäristövaikutukset kohdistuvat rankimmin juuri lähialueen asukkaisiin aliarvioimatta kuitenkaan sitä, että uudella linjauksella voi olla myös merkittävä vaikutus muihin asianosaisiin Yläksen matkailualueella.

Toimenpidepyynnön johdosta Lapin ELY-keskus on pyytänyt Hannukainen Mining Oy:ltä selvitystä suunnitellusta kaivoshankkeesta, 24.1.2014 päättyneen YVA-menettelyn jälkeen hankkeeseen tehdyistä muutoksista sekä niiden arvioidut ympäristövaikutukset ja niiden selvittäminen. Muutoksia ovat mm. aiemmassa YVA-menettelyssä esillä olleen suojavyöhykkeen poisto ja suunnitellun meluvallin rakentaminen ja sen vaikutukset (melu, pöly, värinä) lähialueen asukkaisiin. Yhtiö on toimittanut pyydetyn selvityksen Lapin ELY-keskukselle 29.4.4.2016. Kyseiset asiakirjat on toimitettu Tukesille sähköpostilla jo aiemmin.

Yhtiön selvityksessä tuodaan esille, että hankkeen kehittämisen pohjaksi on valittu YVA-menettelyn vaihtoehto 4. Hankesuunnitelmaan on tehty mm. seuraavat muutokset: kaivospiirin pienentäminen, louhinnan reikäkoon pienentäminen, suojavyöhykkeen tilalle rakennetaan suojavalli maantien ja avolouhoksen väliin, ylijäämämaiden sijoitusalueiden tarkistaminen ja hihnakuuljettimen linjan tarkistaminen.

Lapin ELY-keskus on lähettänyt toimenpide-esitystä ja yhtiön selvitystä koskevan lausuntopyynnön Kolarin kunnalle, Kolarin kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, Lapin liitolle sekä Lapin Aluehallintoviranomaiselle 19.5.2016. Lapin ELY-keskus tulee tekemään asiasta harkinnanvaraista YVA-menettelyn soveltamista koskevan päätöksen lausunnot saatuaan heinäkuun 2016 aikana.

Rautuvaaran vanhan kaivosalueen sulkemisen täydentäminen

Rautuvaaran vanhan kaivosalueen sulkemisen täydentäminen kytkeytyy myös kaivospiirihakemukseen ja ympäristö- ja vesitalouslupahakemukseen. Todettakoon, että Pohjois-Suomen AVI on 29.8.2014 antanut ympäristölupapäätöksen Rautuvaaran rikastushiekka-alueen sulkemisen jälkihoitosuunnitelmasta (Nro 85/2014/1). Rautaruukki on valittanut päätöksestä Vaasan hallinto-oikeuteen ja asian käsittely on siellä kesken. Tällä hetkellä PSAVI:ssa on vireillä Rautuvaaran sivukivialueen peittämisen toimenpidesuunnitelmaa koskeva hakemus. Lapin ELY-keskus on antanut hakemuksesta lausunnon 26.4.2016.

Ympäristö- ja vesitalouslupahakemus

Hannukainen Mining Oy on 25.11.2015 toimittanut Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle (PSAVI) Hannukaisen ja Rautuvaaran kaivoshankkeen ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksen. Hakemusta on kevään 2016 aikana täydennetty useampaan kertaan. Hakemus on hyvin laaja. Hakemus on toimitettu myös mm. Lapin ELY-keskukselle luettavaksi ja kommentoitavaksi. ELY-keskuksella on ollut mahdollisuus esittää hakemuksen täydennystarpeita. On odotettavissa, että PSAVI tulee pyytämään hakemukseen vielä lukuisia täydennyksiä ja tarkennuksia.

Lapin ELY-keskus antaa varsinaisen lausuntonsa ympäristö- ja vesitaloushakemuksesta, kun PSAVI:n kuuluttaa täydennetyn hakemuksen ja pyytää siitä myös eri viranomaistahojen lausunnot. Lausunto toimitetaan tiedoksi kaivosviranomaiselle.

Yhteenveto kaivoshankkeen suunnitelmista eri lupahakemuksissa ja asiakirjoissa

Yhteenvetona voidaan todeta, että kaivoshankkeen toteutussuunnitelmat vaihtelevat eri lupakäsittelyjen hakemusasiakirjoissa ja edellä mainituissa YVA- ja siihen liittyvissä asiakirjoissa. Seuraavassa taulukossa on vertailtu YVA-selostusta, kaivospiiri- ja ympäristölupahakemuksia sekä Hannukainen Mining Oy:n 29.4.2015 toimittamaa selvitystä muutamien toimintojen osalta:

	YVA	Ympäristölupahakemus	kaivospiirihakemus	Yhtiön selvitys 26.4.2016
Malmin louhinta	6-7 milj. tn/vuosi	6-7 milj tn/vuosi	5-7 milj. tn/vuosi	ei mainintaa
Sivukiven louhinta (+pintamaa)	26 milj. tn/vuosi	keskimäärin 17 milj tn/vuosi	18-30 milj tn/vuosi	ei mainintaa
Suojavalli	ei sisälly YVA:aan, YVAssa ei ole arvioitu vallin ympäristövaikutuksia	meluvallista ei esitetä tarkempia tietoja tai suunnitelmia	rakennetaan meluvalli korkeus 15-35 m maastokohta riippuen, tarkempia suunnitelmia ei esitetä	Suojavalli tulee olemaan arviolta 3 km pitkä ja korkeus noin 2-27 metriä nykyistä maanpintaa korkeammalla. Tarkempia suunnitelmia ei esitetä
Louhinnan reikäkoko	esitetty värinävaikutusten yhteydessä, taulukko 11-7-5 /sivu 459). Arvioinnissa ollut reikäkoot 6,75" ja 9".	ei tarkempaa mainintaa	ei tarkempaa mainintaa	reikäkoko pienennetty louhoksen etelä reunalla 9" -> 5,5". vaikuttaa merkittävästi lentokivien riskiin ja värinävaikutusten laajuuteen. laskelmia ei ole esitetty.

Edellisen lisäksi Lapin ELY-keskukselle on toimitettu 28.4.2016 Hannukainen Mining Oy:n ympäristö-, vesitalous- ja kaivoslupa sekä kaavoitushakemuksiin liittyvä huomautus. **Huomautus on liitteenä.**

Ympäristönsuojeluasiat eri lupakäsittelyissä

Ympäristönsuojelu- ja vesiensuojeluasiat ovat luonnollisesti keskiössä kaivoshankkeen ympäristö- ja vesitalouslupakäsittelyssä, mm. luvan myöntämisen edellytysten tarkasteluissa ja lupamääräyksiä laadittaessa. Ympäristönsuojelulain (527/2014) 49 §:n mukaan ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa esimerkiksi terveyshaittaa, merkittävää muuta

5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa (esimerkiksi haittaa luonnolle ja sen toiminnoille, luonnonvarojen käyttämisen estymistä tai melkoista vaikeutumista, ympäristön yleisen viihtyisyyden tai erityisten kulttuuriarvojen vähentymistä tai ympäristön yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä), 16–18 §:ssä kiellettyä seurausta (maaperän ja pohjaveden pilaamiskiellon vastaista seurausta), erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella tai eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

Vesilain (587/2011) mukainen lupa voidaan myöntää lain 3 luvun 4 §:n mukaan, jos hanke ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etu, jos hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin. Lupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos vesitaloushanke vaarantaa yleistä terveydentilaa tai turvallisuutta, aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa taikka suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja.

Näin ollen iso ja keskeinen osa hankkeesta aiheutuvista haitallisista ympäristövaikutuksista tulee tarkasteltavaksi Hannukaisen kaivoshankkeen ympäristö- ja vesitalouslupakäsittelyssä, joka on siis vasta ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksen täydentämisvaiheessa.

Tässä yhteydessä on kuitenkin aiheellista todeta, että ympäristönsuojelulakia sovelletaan teolliseen ja muuhun toimintaan (mm. kaivostoimintaan), josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. Lisäksi lakia sovelletaan toimintaan, jossa syntyy jätettä, sekä jätteen käsittelyyn. Ympäristön pilaantumisella tarkoitetaan sellaista päästöä, josta aiheutuu edellä kuvattuja (YSL5 §:n 1 momentin 2 kohta) haitallisia seurauksia. Päästöllä taas tarkoitetaan ihmisen toiminnasta aiheutuvaa aineen, energian, melun, värinän, säteilyn, valon, lämmön tai hajun päästämistä, johtamista tai jättämistä yhdestä tai useammasta kohdasta suoraan tai epäsuorasti ilmaan, veteen tai maaperään.

Vanhan ympäristönsuojelulain (86/2000) esitöiden mukaan (HE 84/1999) ympäristön pilaantumista ei lain mukaan olisi ympäristön tilan huonontaminen tai muu turmeleminen, jos seuraus aiheutettaisiin ympäristöä muuttamalla, kuten rakentamalla, kaivamalla tai vesilain muuttamiskiellon vastaisesti vesistöä muuttamalla. Tällainen ympäristön rakenteellinen pilaantuminen jäisi siten myös ympäristönsuojelulain soveltamisalan ulkopuolelle. Uuden ympäristönsuojelulain (527/2014) esitöiden (HE 214/2013) mukaan pilaantumisen määritelmä vastaa nykyisen (nyt vanhan) ympäristönsuojelulain ympäristön pilaantumisen määritelmää kuitenkin siten muutettuna, että määritelmässä hyödynnetään uutta määritelmää päästölle. Näin ollen mm. kaivamalla aiheutuva ympäristön rakenteellinen pilaantuminen on ELY-keskuksen näkemyksen mukaan edelleen ympäristönsuojelulain soveltamisalan ulkopuolella.

Käytännössä edellä todettu tarkoittaa ELY-keskuksen käsityksen mukaan sitä, että kaivostoimintaan olennaisesti liittyvä ympäristön

muuttuminen (rakenteellinen pilaantuminen) malmin ja sivukiven louhinnan ja muodostuvan avolouhoksen tai maanalainen kaivoksen seurauksena ei kuulu ympäristönsuojelulain soveltamisalaan eikä siten ympäristönsuojelulain lupaharkinnan piiriin. Tätä rajausta on kansalaisten ollut vaikea mieltää, sillä louhinnasta aiheutuva ympäristön muutos, etenkin hyvin suuren avolouhoksen muodostuminen, on yleensä koettu haitallisena alueen käyttömuotojen kannalta. Luonnollisesti louhintatoiminnasta aiheutuvat päästöt (kuten pölypäästöt, työkoneiden pakokaasupäästöt sekä räjäytysten ja työkoneiden melupäästöt) kuuluvat ympäristönsuojelulain soveltamisalaan. Louhosten kuivana pidosta aiheutuva pohjaveden pinnan aleneminen ja siitä aiheutuva kuivattava kuuluu taas vesilain soveltamisalaan.

Louhinnan seurauksena aiheutuva ympäristön rakenteellinen pilaantuminen otetaan ELY-keskuksen käsityksen mukaan huomioon lähinnä kaivoslain mukaisessa lupaharkinnassa.

Ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksen mukaisessa Hannukaisen kaivoshankkeessa on tarkoitus louhia malmin kahdesta (itäinen ja läntinen) malmiosta muodostuvasta Hannukaisen avolouhoksesta ja sen pohjoispuolella sijaitsevasta Kuervitikon avolouhoksesta. Suunnitellun Hannukaisen louhoksen pinta-ala on 220 ha, pituus (max) 2,5 km ja leveys (max) 1,8 km sekä syvyys (max) 300 m. Vastaavasti Kuervitikon louhoksen pinta-ala on 64 ha, pituus 1,2 km, leveys 0,7 km ja syvyys 110 m. Kyse on siis hyvin isoista louhoksista. Niiden sekä alueelle muodostuvien kaivannaisjätteiden jätealueiden seurauksena alueen topografia muuttuu olennaisesti nykyisestä.

Hannukaisen kaivospiirihakemus ja kaivoslain mukaiset luvan myöntämisen edellytykset

Uuden kaivoslain (621/2011) 48 §:n 2 momentin mukaan kaivoslupaa ei saa myöntää, jos kaivostoiminta aiheuttaa vaaraa yleiselle turvallisuudelle, **aiheuttaa huomattavia vahingollisia ympäristövaikutuksia** tai heikentää merkittävästi paikkakunnan asutus- ja elinkeino-oloja eikä mainittua vaaraa tai vaikutuksia voida lupamääräyksin poistaa. Näin ollen myös kaivoslain mukaisessa kaivoslupakäsittelyssä on hankkeen ympäristövaikutukset otettava huomioon luvan myöntämisen edellytysten tarkastelussa.

Uuden kaivoslain mukainen luvan myöntämisen edellytysten tarkastelu on siten osittain päällekkäinen tai yhtenevä ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten luvan myöntämisen edellytysten tarkastelujen kanssa. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan lainsäädännössä ei ole prioriteettijärjestystä lupakäsittelyjen välillä. Luvan myöntämisen edellytysten tulee kaikissa käsittelyissä täytyä, jotta luvat voidaan myöntää ja hanke käynnistää. Edellä todettu louhintatoiminnan seurauksena vähitellen tapahtuva ympäristön fyysinen muutos (rakenteellinen pilaantuminen) ja siitä aiheutuvat vahingot on otettava huomioon erityisesti kaivoslain mukaisessa lupakäsittelyssä tarkasteltaessa luvan myöntämisen edellytyksiä.

On kuitenkin huomattava, että Hannukaisen kaivospiirihakemus (hakemus kaivospiirin määräämiseksi) on tullut vireille jo 22.12.2010. Näin ollen hakemus ratkaistaan vanhan kaivoslain (503/1965) mukaisesti. Uuden kaivoslain siirtymäsäännöksistä (181 §) johtuen tähän

kaivospiirihakemuksen käsittelyyn tulee sisällyttää yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antaminen (mukaan lukien vakuuden suuruuden ja lajin määrittäminen kaivoksen lopetus- ja jälkitoimenpiteitä varten) uuden kaivoslain 52 §:n 3 momentin mukaisesti. Mainittu momentti kuuluu seuraavasti:

Kaivosluvassa on annettava yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset:

1) kaivostoiminnasta aiheutuvien haitallisten vaikutusten välttämiseksi tai rajoittamiseksi sekä ihmisten terveyden ja yleisen turvallisuuden varmistamiseksi;

2) toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että kaivostoiminnassa ei harjoiteta ilmeistä kaivosmineraalien tuhlausta taikka kaivoksen mahdollista tulevaa käyttöä ja louhimistyötä ei vaaranneta tai vaikeuteta;

3) esiintymän hyödyntämisen laajuutta ja tuloksia koskevasta selvitysvelvollisuudesta;

4) poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi erityisellä poronhoitoalueella;

5) sen varmistamiseksi, ettei luvassa tarkoitettulla toiminnalla vaaranneta saamelaisten asemaa alkuperäiskansana saamelaisten kotiseutualueella ja kolttien kolttalain mukaisia oikeuksia kolttaluodeella;

6) kaivostoiminnan lopettamiseen liittyvästä vakuudesta 10 luvun mukaisesti sekä muista lopettamiseen liittyvistä ja lopettamisen jälkeisistä velvollisuuksista;

7) lupamääräysten tarkistamiseen liittyvien selvitysten toimittamiseen asetettavasta määräajasta;

8) muista kaivoslupan nojalla tapahtuvaa toimintaa koskevista seikoista sen varmistamiseksi, ettei toiminnasta aiheudu tässä laissa kiellettyä seurausta;

9) muista yleisen ja yksityisen edun kannalta välttämättömistä ja luvan edellytysten toteuttamiseen liittyvistä seikoista.

Uuden kaivoslain 52 §:n 3 momentin nojalla kaivosluvassa annettavat määräykset eivät ole suoraan ympäristön pilaantumista tai haitallisen muuttumisen ehkäisyyn tai rajoittamiseen tähtäviä määräyksiä. Ihmisten terveyteen kohdistuvat vaikutukset tulevat rajatuiksi pääsoin työ- ja terveydensuojelu-, ympäristönsuojelu ja säteilynsuojelulainsäädännön sekä niiden mukaisten lupa ym. prosessien kautta.

Toisaalta uuden kaivoslain siirtymäsäännökset eivät ELY-keskuksen käsityksen mukaan edellytä uuden lain 48 §:ä soveltamista luvan myöntämisen (kaivospiiriin määrittämisen) edellytyksien tarkastelussa vaan se tehdään vanhaa kaivoslain säännösten pohjalta. Näin ollen kaivoslain mukaisessa Hannukaisen kaivoslupa-asiassa (kaivospiiriin määrittäminen) kaivostoiminnan vahingolliset ympäristövaikutukset eivät luvan myöntämisen edellytysten tarkastelussa tai muuten

lupakäsittelyssä nouse kovin keskeiseen asemaan. Tässä tapauksessa ympäristö- ja vesitalouslupakäsittelyn merkitys korostuukin haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemisessä.

Hannukaisen kaivoshankkeen haitallisten ympäristövaikutusten merkitys ei ole vielä täysin selvillä, sillä ympäristö- ja vesitalouslupahakemusta joudutaan täydentämään ja tarkentamaan vielä verrattain keskeisiltäkin osin. ELY-keskus ei siten voi vielä tässä vaiheessa ottaa kantaa esimerkiksi hakemuksessa esitettyjen pilaantumis- ym. haittoja estävien ja lieventävien tai ympäristöriskien hallintaan liittyvien toimenpiteiden asianmukaisuuteen tai riittävyyteen. Kuten edellä on todettu, ELY-keskuksen lausunto ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksesta toimitetaan kaivosviranomaiselle.

Kaavoitus, vireillä olevat kaavoitushankkeet

Hannukaisen kaivosalueen osayleiskaava; Kolari, Muonio

Muutetaan Ylläksen yleiskaavaa ja laaditaan uutta yleiskaavaa, tavoitteena Hannukaisen kaivoksen toteuttaminen ja siihen liittyvät muut toiminnot ja seikat. Lapin ELY-keskus on antanut kaavaluonnoksesta lausunnon 3.2.2014 ja ympäristöministeriöltä on saapunut 28.4.2014 tiedoksi Ruotsin valtion vastaus Hannukaisen osayleiskaavan kv-kuulemisasiassa.

Hannukaisen kaivosteollisuusalueen asemakaava

Laaditaan lähinnä kaivoksen "tukirakentamisen" vuoksi. ELY-keskus on antanut kaavaluonnoksesta lausunnon 3.2.2014.

Rautuvaaran teollisuusalueen asemakaava

Laaditaan rikastamon sijoittamiseksi. Sijaitsee huomattavasti erillään louhoksesta. Sovelletaan KV-menettelyä, koska on vesistövaikutuksia rajajokeen. ELY-keskus on antanut kaavaluonnoksesta lausunnon 3.2.2014. YM:ltä on saapunut 28.4.2014 tiedoksi Ruotsin valtion vastaus kommenttipyyntöön kaavoituksen valmisteluaineistosta.

Hannukaisen kylän asemakaavan muutos

Tavoitteena yhteen sovittaa kaivannaisteollisuus ja asuin- sekä lomarakentaminen. ELY-keskus on antanut kaavaluonnoksesta lausunnon 3.2.2014.

Kaikkien vireillä olevien Hannukaisen kaivoshankkeen kaavojen viranomaisten työneuvottelu pidettiin 20.11.2015. Neuvottelusta laadittiin muistio, joka liitteenä. Työneuvottelun perusteella hankevastaava on ilmoittanut keskeyttävänsä kaavoituksen Hannukaisen kylän asemakaavan muutoksen osalta.

Kaivospiirihakemuksen vaikutukset ympäröivään maankäyttöön

Hakemuksen liitteessä 15 todetaan muun muassa, että kaivosalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole rakenteita tai toimintoja, joiden turvallisuuteen kaivostoiminnalla olisi vaikutusta.

YVA-yhteysviranomaisen 24.1.2014 antamassa lausunnossa ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta on kiinnitetty huomiota muun muassa merkittäviin terveysvaikutuksiin melun, pölyn ja tärinän osalta läheisiin kiinteistöihin;

Melu

Arvioinnin lähtökohtana on ollut, että kaivosalueen ympärille perustetaan noin 1 km:n suojavyöhyke, jolle ei jää häiriintyviä kohteita. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin yhteydessä (kappale 11.15.) todetaan toisaalta, että keskeisimmin kaivostoiminnan vaikutuksen kokevat Hannukaisen kylän paikalliset asukkaat (vakinaiset ja loma-asukkaat), joihin kohdistuu mm. suora melun vaikutus noin 0–3 km etäisyydellä keskeisten kaivostoimintojen alueesta. Merkittävin vaikutus kohdistuu suojavyöhykkeiden (1 km:n) sisällä oleviin rakennuksiin ja kiinteistöihin, jotka selostuksen mukaan yhtiö lunastaa hankkeen esirakentamisvaiheessa. Suojavyöhykkeiden sisällä on yhteensä 46 kotitaloutta, 6 yritystä sekä 42 kiinteistöä, joilla ei ole rakennusta. Lisäksi todetaan, että kaivoksen rakentamis- ja toimintavaiheen aikana paikalliset asukkaat ja yritykset noin kolmen kilometrin sisällä hankealueesta (pois lukien suojavyöhykkeiden alueet) voivat kokea häiriötä mm. kaivostoiminnan aiheuttamasta melusta.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan meluvaikutusten arviointia tuleekin tarkentaa hankkeen jatkosuunnittelun yhteydessä ja todettuja puutteita tulee täydentää muun muassa alueen yleis- ja asemakaavoituksen yhteydessä.

Pöly

Jos lähimpinä olevia loma-asutuksia ei poistettaisi virkistyskäytöstä, terveysvaikutukset arvioitaisiin merkittäviksi, mutta kun suojavyöhykkeen sisällä olevat kiinteistöt siirtyvät kaivosyhtiölle, on vaikutukset luokiteltu kohtalaisiksi. Tässäkin arvioinnissa on käytetty tilannetta, jossa pölyntorjuntatoimenpiteitä ei ole käytössä. Arviointi on tosin tehty käyttäen ainoastaan LIMS-rikastushiekkaa, jossa metallipitoisuudet ovat pienimmät. Toisaalta kyseinen rikastushiekka vastaa määrältään 85 % kaikesta rikastushiekasta ja arvioidut pitoisuudet jäivät selkeästi esitetyistä ohjarvoista. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan olisi kuitenkin ollut tarkoituksensa nähden selkeää, että tarkastelussa/vertailussa olisi käsitelty kaikki rikastushiekat ja otettu huomioon myös kokonaispitoisuudet, kun kyse on terveysvaikutusten arvioinnista.

Tärinä

Hankkeessa pääasiallista tärinää, paineaaltoja ja irtokiviä aiheuttava on räjäytykset. Jonkin verran tärinää aiheuttavat myös koneet, rautatieliikenne ja

muu liikenne. Räjätysten aiheuttaman värinävaikutuksen on arvioitu ulottuvan alle 2 km:n etäisyydelle

Laskelmien perusteella värinä ei aiheuta vahinkoa rakennuksille tai merkittävää häiriötä suojavyöhykkeen ulkopuolella. Hankkeen värinävaikutusten on arvioitu olevan vähäiset. Sen sijaan ilman paineaalto saatetaan kokea häiritsevänä useiden kilometrien etäisyydelläkin. Hannukaisen suojavyöhykkeen ulkopuolella noin 3-5 kilometrin päässä on useita loma- ja vakituksia asuntoja, joille saattaa aiheutua paineaallosta viihtyisyyshaittaa varsinkin toiminnan alkuvaiheessa. Räjätysten johtuvan ilmanpainealtojen viihtyisyyshaitan on arvioitu olevan kohtalainen. Eri hankevaihtoehtojen värinävaikutukset on arvioitu olevan samanlaiset.

Yhteysviranomaisen mukaan myös värinävaikutuksia ja niiden merkittävyyttä olisi tullut pohtia sellaisessa tilanteessa, että suunniteltu suojavyöhykesuunnitelma ei toteudu ja tällä alueella olemassa oleva asutus ei siirry pois.

Johtopäätökset

Lausuntopyynnön kohteen oleva aineisto ei sisällä sellaisia selvityksiä tai tutkimuksia, johon hakemuksen liitteen 15 mukainen arvio vaikutuksista perustuu. Kaivostoiminnan läheisyydessä on useita oikeusvaikutteisia ranta-asemakaavoja, joissa on osoitettu rakennusolkeutta asuin- ja lomarakentamiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n mukaan alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää muun muassa turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista.

Alueidenkäytön kannalta ei voida varmistua siitä, että kaivospiirillä ja sen mahdollistamilla toiminnoilla ei olisi haitallisia ja välittömiä vaikutuksia ympäröivään maankäyttöön tai ettei kaivospiirin muodostuminen vaikeuttaisi läheisten oikeusvaikutteisten ranta-asemakaavojen pääkäyttötarkoituksen mukaista käyttöä.

Porotalousvaikutukset, E-vastuualueen maaseutu ja energiayksikkö

Aitaaminen

Porotalouden toiminnan kannalta on välttämätöntä, että kaivospiirin vaaralliset alueet aidataan. Aitaamisvelvoite tulisi huomioida luvituksessa. Hakija on todennut ympäristölupahakemuksessaan (s. 346), että poronhoidon kannalta on olennaista, että kaivosalue aidataan. Lapin ELY-keskus pitää hyvänä, että ympäristölupahakemuksessa hakija toteaa, että mikäli poroja tulee kaivosalueelle, on tätä tilannetta varten syytä laatia toimintaohjeet kaivosyhtiön ja paliskunnan kesken. Kaivospiirihakemuksen liitteessä 15 (Selvitys yleisten ja yksityisten etujen turvaamisesta (11.12.2015)) todetaan, että kaivosalue aidataan hyvin porojen pääsyn estämiseksi kaivosalueelle. Liitteessä 15 todetaan myös, että avolouhokset, rikastamo ja rikastushiekka-alue aidataan, jotta estetään porojen kulku niille vaarallisiin paikkoihin.

Kaivospiirihakemuksen liitteessä 15 todetaan, että sivukivien ja rikastushiekan läjittäminen aiheuttavat eniten haittaa porotaloudelle. Ympäristölupahakemuksesta tai kaivospiirihakemuksesta ei selviä, miksi hakijan näkemys on, että edellä mainittu aiheuttaa eniten haittaa porotaloudelle. Vaaralliset alueet tulee aidata.

Porotalouden infrastruktuurin muutos

Kaivosyhtiön tulee vastata laidunkierron muutoksesta mahdollisesti johtuvien poronhoidon rakennelmien siirrosta aiheutuvista kustannuksista yleisesti käytettävien yksikkökustannusten mukaisesti. Laidunkierron muutos ja uuden laidunkierron vakiintuminen tulee määrittämään rakennelmien tarkemman sijainnin. Alueella sijaitsevaa laidunkiertoaitea joudutaan muuttamaan. Myös kaivospiirin ulkopuolelle jäävien Lamunmaan ja Rautuvaaran erotusaitojen käyttö voi muuttua kaivoksen johdosta, vaikka hakija toteaa Kaivospiirihakemuksen liitteessä 15 (Selvitys yleisten ja yksityisten etujen turvaamisesta (11.12.2015)), että keskeiset toimintapaikat eivät muutu.

Kaivostoiminnan vaikutukset voivat heijastua kaivoksen lähialueisiin välttämiskäyttämisenä ja laidunnuspaineen muutoksena, joka voi johtaa laidunten epätasaiseen kulumiseen. Porojen käyttäytymisen muutosta voidaan seurata GPS-pantojen avulla. Pantaseurannalla saadaan selville kaivoksesta aiheutuva porojen välttämiskäyttäytyminen ja uuden laidunkierron vakiintuminen. Laidunkierron muutos ja uuden laidunkierron vakiintuminen tulee määrittämään rakennelmien tarkemman sijainnin.

Porojen GPS-pantaseuranta tulee aloittaa hyvissä ajoin ennen rakentamisen ja kaivostoiminnan aloittamista. Hannukainen Mining OY:tä edeltänyt yhtiö on hankkinut alueelle GPS-pantoja. Paliskunnasta saadun tiedon mukaan pannoista kerättyä tietoa ei ole analysoitu. GPS-seuranta tulee suunnitella yhteistyössä paliskunnan kanssa ja tiedot tulee analysoida. Analysoitua tietoa voidaan hyödyntää mm. hihnakuljettimen ylikulkujen suunnittelussa.

Räjäytykset

Kevättalvella ja vasonta-aikana porot ovat erityisen herkkiä häiriöille. Räjäytykset voivat vaikuttaa myös erotusaidan käyttömahdollisuuksiin. Tämä tulee huomioida räjäytysten suunnittelussa yhteistyössä paliskunnan kanssa

Hihnakuljettimen häiriövaikutusalueen määrittely

Ympäristölupahakemuksessa todetaan, että hihnakuljettimen vaikutus porojen välttämiskäyttämiseen on merkittävä (s. 342). Ympäristölupahakemuksessa ei ole esitetty, miten hihnakuljetin vaikuttaa porojen välttämiskäyttämiseen ja laidunkiertoon, tai miten laaja hihnakuljettimesta aiheutuva melualue on. Hihnakuljettimen häiriövaikutusalue tulisi esittää karttakuvana ja arvioida sen toiminta kulkuesteenä sekä arvioida hihnakuljettimen vaikutusta poronhoidon alueidenkäyttöliisiin edellytyksiin.

Ympäristölupahakemuksessa ei ole esitetty hihnakuljettimen kaltevuustasoja Hannukaisesta Rautuvaaraan. Kuljetin ylittää jokialueita. Hihnakuljettimien osalta tulisi selvittää mahdollisten teknisten ongelmien vaikutukset lähiympäristössä, mm. ylitettävissä vesistöissä. Epäselväksi

jää esimerkiksi se, onko olemassa vaaraa, että kuljettimen rikkoutuessa ja pysähtyessä kuljetettava materiaali valuu vaaran alla virtaavaan jokeen.

Kaivospiirihakemuksen liitteessä 15 (Selvitys yleisten ja yksityisten etujen turvaamisesta (11.12.2015)) todetaan, että kuljettimeen on sovittu jätettäväksi 4 korotettua paikkaa, mistä porot pääsevät kulkemaan kuljettimen ali ja että kulkureitit on selvitetty pantaseurannalla ja yhdessä paliskuntien edustajien kanssa. Muonion paliskunnan poroisännältä saadun tiedon mukaan porot on todennäköisesti helpompi saada kulkemaan kuljettimen yli kuin sen alta. Edellisen yhtiön hankkimien pantojen tietoja ei ole analysoitu eikä kulkureittejä ole vielä sovittu. Ympäristölupahakemuksessa (s. 20) todetaan kuljetuskäytävän osalta, että reitin varrelle toteutetaan 4 porojen/metsäkoneiden ylitys- tai alituskohtaa, joiden toteutus ja sijainti sovitaan poromiesten sekä metsähallituksen kanssa. Lapin ELY-keskus painottaa, että ylitys- tai alituskohdat tulee suunnitella yhteistyössä paliskunnan kanssa ja niitä tulee voida jatkossa rakentaa tarpeen mukaan lisää.

Selvitys jäkälän ja lupon biomassasta hehtaaria kohden

Kolarin Hannukaisessa on toteutettu jäkäläkartoitus vuonna 2011 (standardimenetelmä SFS 5670). Kartoituksessa selvitettiin mm. lajistoa, vaurioastetta ja ilmanpuhtausindeksiä. Selvityksessä ei mitattu jäkälien biomassaa.

Hannukaisen kaivoshankkeen ympäristölupahakemuksen nykytilan kuvauksessa todetaan, että "monin paikoin porojen ylläidunnus näkyy jäkälän puuttumisena pohjakerroksesta" (s. 259). Kaivoksen toimintavaiheen kuvauksessa laidunmenetysten osalta todetaan, että "Hannukaisen alueen laidunmenetykset kohdistuvat suhteellisesti eniten jäkälälaitumiin. Jäkälä on porolle tärkeä ravinnon lähde etenkin talvikaudella. Talviruokinnan ja lopputalven aikaan porot hyödyntävät kuitenkin pääasiassa muita kuin kaivosalueella olevia jäkälämaita. Niinpä jäkälämaiden menetys ei ole paliskunnan poronhoidon kannalta aivan niin tuntuva kuin se olisi ollut, mikäli keskitalven laitumia olisi sijainnut kaivosalueella."

"Keskitalvella porot ovat pääosin kauempana kaivosalueesta, mutta yksi tokkakunta, Lentokentän tokka, on ruokkinut ja paimentanut noin 350 poroa noin kilometrin päässä tulevan kaivosalueen koillisrajalta. Tokkakunnan porot ovat laiduntaneet etupäässä ruokintapaikan läheisyydessä, mutta ne ovat voineet hyödyntää myös kaivosalueen koillisosaa keskitalvella. Kaivoksen takia tämän tokkakunnan porojen käytöstä jäävät pois kaivosalueen sisällä sijaitsevat jäkälälaitumet. (s. 343). Rautuvaaran alueen laidunmenetykset kohdistuvat suhteellisesti eniten luppolaitumiin. (s. 344)."

Vaikutukset porojen laidunalueisiin ja ravintokasveihin tulisi selvittää. Selvityksellä voi olla vaikutusta kaivospiiritoimitukseen. Osa laitumista poistuu kokonaan poronhoidon käytöstä. Maaseutu ja energiayksikkö tuo esille tutkimuksen, jonka mallinnuksen mukaan yhden jäkälälaidunhehtaarin taloudellinen arvo (varjohinta) 2% diskonttorolla on 1 456 euroa. Tulos on mallinnus tilanteesta, jossa jäkälää on 1200 kg/ha (Kumpula, J., Tahvonen, O., Pekkarinen, A.-J. & Rasmus, S.

(2014). Poronhoidon tuottavuus ja ekonomia erilaisissa laidun- ja ympäristöolosuhteissa. Loppuraportti.).

Haitallisten vaikutusten lievennystoimenpiteissä todetaan, että "Paliskunnalle korvataan pysyvästi menetetyt alueet. Neuvotteluiden perusteella yhteisesti todettuja laidunmenetyksiä voidaan korvata paliskunnalle vuosittain, kunnes menetykset poistuvat ja alue palaa pääosin porolaitumeksi." Maaseutu ja energiayksikkö katsoo, että on hakijan ja paliskunnan edun mukaista tehdä hankealuetta koskeva laiduninventointi, jossa selvitetään riittäväällä tarkkuudella alueen jäkälän ja lupon biomassassa, jolla on merkitystä porojen talviaikaiselle ravinnonsaannille.

Tarkkailuohjelma

Ympäristölupahakemuksessa todetaan, että "Hannukaisen kaivokselle tehdään rakennusvaiheen tarkkailuohjelma sekä tuotantotoimintaan liittyvä tarkkailuohjelma ja ne tullaan hyväksyttämään valvovalla viranomaisella." (s. 359). Kaivostoiminnan aikaisten porotalousvaikutusten tarkkailun toteuttaminen merkitsee kattavaa ja säännöllisesti toimivaa neuvottelua ja yhteistyötä Muonion ja Kolarin paliskuntien kanssa. Neuvotteluissa käydään läpi eri osapuolten havaitsemat mahdolliset muutokset kaivoksen toimintaympäristössä. Neuvotteluiden perusteella sovitaan mahdollisten haittojen lievennyskeinoista ja tarvittaessa taloudellisten tai toiminnallisten haittojen kompensoinnista." (s. 366)

Liikennevahinkojen ja muiden mahdollisten vahinkojen ja haittojen kehittymistä tulee seurata ja vahinkotapaukset tulee tilastoida. Neuvottelut eivät korvaa tilastointia. Tilastointi tuo pohjaa neuvotteluille. Tilastoinnin tulee olla hakijan vastuulla. Hakemuksesta ei ilmene, aikooko hakija toteuttaa em. tilastointia.

Haitallisten vaikutusten lievennystoimet rautatieliikenteen osalta

Ympäristölupahakemuksessa todetaan, että "Rautuvaara-Kolari välisen rautatien peruskorjaamisen yhteydessä rakennetaan mahdollisesti aidat poroja varten sekä myös mahdolliset yli- tai alikäytävät, joilla turvataan porojen turvallinen kulku rautatien poikki. Rakentamisesta ja radan peruskorjaamisesta vastaa Liikennevirasto." (s. 316).

Ympäristölupahakemuksessa todetaan myös, että "Junaliikenteen porovahinkojen välttämiseksi tulee yhdessä paliskunnan kanssa suunnitella toimia, joilla voidaan välttää porojen kulkemista radalla. Rautatien aitaaminen porojen radalle pääsyn estämiseksi on eri paliskunnista saatujen kokemusten mukaan hankalaa. Kaksipuolisen aitaamisen heikkous on siinä, että aitaan jää aukkoja, ja niistä menneet porot jäävät kulkemaan aitojen väliin. Sillat ja alikulut voivat olla poroille hankalia, mutta niidenkin käyttöä on neuvotteluissa syytä pohtia. Yhdenpuoleinen aita voisi auttaa kesäkaudella, mutta se ei estäisi poroja kiertämästä Rautuvaaran alueen ympäri aidan väärälle puolelle, ellei aittaa rakennettaisi saman tien laidunkiertoaitana Hannukaisen kaivosalueelle saakka. Yhtenä vaihtoehtona on tehdä ratapenkka sellaisesta louhoksesta että se on porolle epämieluisa. Siinä tapauksessa porot pitäisi pääsääntöisesti kuljettaa rataalinjan yli teiden kohdalta." (s. 346)

Esitetyt toimenpiteet ovat kannatettavia. Ympäristölupahakemuksesta ei kuitenkaan selviä, mitkä toimenpiteet hakija arvioi parhaaksi tavaksi ehkäistä porovahinkoja. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on esitetty useita konkreettisia lievennystoimia, joita ei ole esitetty ympäristölupahakemuksessa (YVA selostus s. 637–638).

Miten hakija aikoo varmentaa, että Liikennevirasto ottaa suunnittelussa huomioon aitarakenteet sekä yli- tai alikäytävät, missä vaiheessa asiasta neuvotellaan kaikkien paliskuntien kanssa ja kuka neuvottelee? Kuka vastaa toimenpiteiden rahoituksesta? Miten aitaaminen vaikuttaa paliskuntien toimintaan? Piikkooko aita tärkeitä laidunmaita ja laidunkiertoa? Kuka korvaa junaliikenteen aiheuttamat vahingot?

Haitallisten vaikutusten lievennystoimet maantieliikenteen osalta

Maantieliikenteen osalta ei ole esitetty lievennystoimia. Hakijan tulisi selvittää mahdolliset lievennystoimenpiteet maantieliikenteen osalta. Muonion paliskunnassa tapahtuu eniten porovahinkoja verrattuna kaikkiin muihin paliskuntiin. Vahinkojen vähentämiseksi kaivokselle johtaville teille voidaan asettaa nopeusrajoituksia, tienvarsien näkyvyyttä voidaan parantaa karsimalla puustoa, kuljettajia voidaan kouluttaa porojen käyttäytymisestä ja vahinkotilanteessa toimimisesta, ja poroista varoittavia kylttejä voidaan asentaa. Pahimmat porovahinkoalueet tulee aidata.

Porojen terveys

Ympäristölupahakemuksessa on todettu, että ”Suoraan ympäristöön suuntautuvia vaikutusmekanismeja ovat esimerkiksi vedenkäyttö, melu, räjäytysten aiheuttama tärinä, pölyäminen, päästöt ilmaan ja veteen, avolouhokset ja sivukivialueet. Nämä tekijät voivat vaikuttaa porojen terveyteen, joko suoraan tai porojen syömien kasvien kautta, porojen kulkureitteihin tai porojen käyttäytymiseen.” (s. 342).

Hakemuksessa ei ole esitetty, mitkä päästöt voivat vaikuttaa porojen terveyteen ja millaisina pitoisuuksina ja mitä terveysvaikutukset ovat, tai aikooko hakija seurata vaikutuksia porojen terveyteen?

Ympäristölupahakemuksesta ei ilmene, aiheuttaako kaivos paliskuntaan katvealueita, jotka jäävät porojen laidunnuksen ulottumattomiin?

Maaseutu ja energiayksikkö suosittaa, että kaivosyhtiön ja paliskunnan välisessä haittojen korvaamisesta koskevassa sopimuksessa sovittaisiin myös vahinkojen minimoimisesta ja kompensatiosta, yhteistyön muodoista (esim. vastuuhenkilöiden nimeäminen) sekä vuosittaisten kokousten ajankohdista ja tiedottamisesta. Sopimuksessa tulisi sopia poronhoitajien oikeudesta liikkua alueella. Sopimuksessa voidaan esittää myös vaikutusten seurantasuunnitelma indikaattoreineen, maantie- ja rataliikenteen pysäyttämisestä porojen kuljetuksen aikana, sekä tarvittaessa ojien luiskaamisesta kanavien ja ojien penkereiden jyrkkyyden vähentämiseksi ja tarvittavien siltojen rakentamisesta. Kaivosyhtiön ja paliskunnan välistä tiivistä yhteistyötä vaaditaan myös silloin, kun poroja kerätään ja kuljetetaan alueella.

Lapin ELY-keskus pyytää TUKESia lähettämään poronhoitolain mukaisiin neuvotteluihin liittyvät kutsut myös ELY-keskukseen.

Kalatalousvaikutukset ELY-keskuksen E-vastuualueen kalatalousyksikkö on toukokuussa 2016 kommentoinut Hannukaisen ja Rautuvaaran kaivoshankkeen ympäristö- ja vesitalouslupa, Kolari PSAVI/3224/2015.

Täydennystarpeet, kalatalous

Kohdassa 6.1.3 esitetään tietoja kalaston tilasta. Taulukkoon 6-3 ja 6-4 voisi selventää siten, että Äkäsjoen vesistöalueen tulokset ovat omassa taulukossa ja Niesajoen omassa. Nyt taulukossa 6-3 on molempia ja taulukossa 6-4 erikseen "Hannukaisen lähialueen pienvedet". Koska vesistövaikutukset on huomattavan erilaiset Äkäsjoen ja Niesajoen alueilla, olisi syytä esittää kumpikin vesialue omassa taulukossa. Tähän kohtaan voisi myös lisätä kartan, jossa esitetään tietämys (meri)taimen esiintymisalueista. Samaan karttaan on syytä myös kuvata kaivosalueen rajat ja miltä osin joet jäävät kaivoksen alle.

Kohdassa 6.2.3 kalastovaikutuksista tulisi esittää tarkempi laskelma kaivosalueen alle menettävistä joki- ja puroalueiden pituudesta ja kuinka paljon siitä on taimenen esiintymisaluetta.

Sivulla 49 todetaan että "Mikäli rakennusurakoita ei ole aikataulullisesti mahdollisia järjestää siten, että putkilinjat olisivat valmiit samanaikaisesti, puretaan osa Laurinojan louhoksen pintakerroksen puhtaammasta vedestä Äkäsjokeen. Tämä tarkoittaa parempilaatuista päällysvettä enimmillään 20 m syvyydellä." Tämän vaihtoehdon osalta tulisi esittää tarkempi analyysi Äkäsjokeen purettavan veden aiheuttaman virtaaman ja veden laadun muutoksien mahdollisista vaikutuksesta kalastoon.

Hakemuksessa todetaan että "Kivivuopionojan osalta taimenen poikastuotantoalueiden menetyksiä voidaan osin kompensoida tekemällä siirtouomaan jo rakennusvaiheessa taimenelle sopivia kutu- ja poikasaluita." Hakijan tulisi esittää tästä tarkempi suunnitelma ja kuvata kuinka paljon kutu- ja poikasaluita siirtouomaan voidaan rakentaa ja arvioida siirtouoman merkitystä kutualueena huomioiden taimen nousumahdollisuus alueelle.

Luontovaikutukset, Y-vastuualue

Äkäsjoki, Kuerjoki ja Valkeajoki ovat meritaimenen merkittäviä poikastuotantoalueita, joten erityisesti kutuajana syksyllä puhdistetut jätevedet, jotka mahdollisesti johdetaan em. jokiin, eivät saa muuttaa kutupaikkojen veden laatua ja syvyyttä eikä veden virtausnopeutta siten, että kutuolosuhteet muuttuvat oleellisesti luonnontilaisista olosuhteista.

Oleellista kaivopiirin rajaamisen kannalta lienee, että kaivoshankkeen vesitaseen hallinta suunnitellaan riittävän laajoilla vesivarastoalttaila ja asianmukaisesti rakennetuilla patorakenteilla siten, että yllättävät ja poikkeukselliset luonnontilaisuuksien (maksimisadanta tulevaisuudessa) huomioon otavilla vesivarastoaltaiden mitoituksilla voidaan vähentää kaikissa olosuhteissa veden johtamista Äkäsjoen, Kuer- ja Valkeajokeen.

Lapin ELY-keskus on päätöksellään 10.6.2014 antanut luvan Northland Mines Oy:lle poiketa luonnonsuojelulain (1096/1996) rauhoitus-säännöksistä. Luonnonsuojelulain 42 §:n koko maassa rauhoitetun kasvilajin suojelusta poikkeamiseen on myönnetty luonnonsuojelulain 48 §:n lupa hävittää lapinkämmekkä -esiintymä Hannukaisen kaivospiirin kaivosalueelta sivukivien ja pintamaiden suunnitellulta läjitysalueelta.

Kaivospiirin alueella ei ole muita tiedossa olevia luonnonsuojelulain 42 §:n mukaan koko maassa rauhoitettujen kasvilajien esiintymiä, ei 46 §:n uhanalaisten kasvi- ja eläinlajien havaintopaikkoja, eikä luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV a/b (eläin- ja kasvilajien) havaintopaikkoja Hertta-rekisterin Eliöt -tietokannan mukaan (17.5.2016 SYKE). Suurten petolintujen pesäreviirejä ei ole kaivospiirin alueella Petolintujen pesät 2015 -rekisterin (Metsähallitus) mukaan.

Luontodirektiivin liitteen IV a lajin viitasammakon elinympäristöjä ei ole YVA-menettelyn arviointiselostuksessa todettu olevan Hannukaisen kaivospiirin alueella. Kaivospiirihakemuksen laajennusalueilla ei ole suo- ja kosteikkoelinympäristöjä, jotka soveltuvat viitasammakolle.

Luontodirektiivin liitteen IV a lajin lepakkoselvitysten osalta, ELY-keskus on esittänyt mahdollista lisäselvitystä Hannukainen Mining Oy:n ympäristölupaa varten. Luontodirektiivin liitteen IV a lajin saukon osalta lisäselvityksen tarvetta ei ole.

Kaivospiirin alueella tai lähiympäristössä ei ole luonnonsuojelualueita, luonnonsuojeluohjelma-alueita, valtakunnallisesti merkittäviä maisema-alueita, maisemanhoitoalueita eikä yksityisiä suojelualueita.

Kaivospiirihakemuksen kaivospiirialueesta on poistettu Sotkavuoman linnustollisesti arvokas suoalue (neva) kokonaisuudessaan, joka turvaa suon luontoarvot; luontotyyppin, suon vesitasapainon ja lintujen pesimäalueen riittävällä tavalla. Sotkavuoman linnustollinen suojeluarvo on hyvä (50,94 pistettä) ja merkittävimmät pesimälajit ovat metsähanhi, käenpiika ja pohjantikka, suokukko ja mustaviklo. Kaivospiirin muutos on positiivinen linnuston pesimäympäristön turvaamisen kannalta.

Sotkavuoman pohjoispuolelle sijoittuva helmipöllön pesäreviiri jää kaivospiirin alueelle, mutta helmipöllö siirtynee toisaalle pesimään, kun lastauslaituri ja muut rakenteet toteutetaan ko. alueelle.

Kaivospiirin alueelle Rautuvaaran altaat on maakunnallisesti arvokas lintujen levähdys- ja kerääntymisalue keväällä, kesällä ja syksyllä. Perusteina on vesilintumäärä vähintään 150 vesilintua tai 100 kahlaajaa sekä pääskyt vähintään 200 (pesinnän aikainen tärkeä ruokailualue). Kriteerilajeina ovat metsähanhi, vähimmäismäärä on 30 lintua ja tukkasotka, vähintään 50 lintua. Altailla tavataan muuttoaikoina uhanalaisia muuttolintulajeja (lapinsirri, metsähanhi ja uivelo). Altailla on merkitystä pesimäaikaisena ruokailualueena kuikalle, kalasääskelle ja tuulihaukalle. Rautuvaaran altailla on vuosina 2007-2008 havaittu

vesilintujen (telkän, tavin, tukkasotkan ja uivelon) kerääntyvän ravintorikkaille ja rauhallisille alueille mahdollisesti sulkimaan.

Kaivospiirin aluemuutoksella ei ole vaikutusta maakunnallisesti arvokkaaseen lintujen kerääntymisalueelle. Elinympäristö muuttuu vähitellen ja todennäköisesti vähäisiä melu- ja pölyvaikutuksia voi aiheutua alueelle pesiville, levähtäville ja ruokaileville linnuille. Kaivostoiminnassa rikastushiekka-altaat täyttyvät ja vesialue supistuu, jolloin altailla ei todennäköisesti tule olemaan maakunnallisesti merkittävän lintujen levähdys-, ruokailu- ja kerääntymisalueen luonnetta.

Kaivospiirihakemuksen muutosalueet (10 kohdassa) ovat luontovaikutusten kokonaisuudessa vähäisiä, mutta useammassa muutoskohdassa luontovaikutukset tulee aiempaa rajausta paremmin huomioon otetuksi (suo, linnut, ranta-alueet) ja lieventävät hieman melu- ja maisemavaikutuksia mm. Kuerjoen varressa saukon elinympäristöön ja virkistyskäyttöön, Saivojärven virkistysalueella ja Sotkavuomalla.

Kaivospiirihakemuksessa esitetyille muutosalueille ei tarvitse laatia uusia luontoselvityksiä.

Natura-arviointi

Kaivospiiri sijoittuu Tornionjoki-Muonionjoki vesistöalue (FI1301912) valuma-alueelle ja kaivospiirialueen vaikutukset kohdistuvat myös ko. Natura-alueelle. Lapin ELY-keskuksen lausunto Hannukaisen kaivoshankkeen Natura-arvioinnista annettiin (15.9.2015). Lausunnossa arviointi todettiin puutteelliseksi. Täydennetty Natura-arviointi on tullut vireille Lapin ELY-keskukseen 16.1.2016.

Lapin ELY-keskuksen näkemys on, että Hannukainen Mining Oy:n kaivospiirihakemuksesta päätöstä ei tule antaa ennen kuin Natura-arvioinnin täydennystä koskeva Lapin ELY-keskuksen lausunto on annettu kesä-heinäkuussa 2016.

Lausunnon laatimiseen ovat osallistuneet Y-vastuualueelta Tiina Kämäräinen, Juhani Itkonen, Jari Laulumaa ja E-vastuualueelta Päivi Kainulainen ja Jari Leskinen.

Luontoympäristöyksikön päällikkö Jari Pasanen

Ylitarkastaja

Pekka Herva

LIITTEET

huomautus, liite 1

Hannukainen Mining Oy:n kaivosprojekti Kolarin Hannukaisen kylässä

ja Vaskooli Vauhkosen Tunturiravintolat Oy:n

VALITUS / HUOMAUTUS
HANNUKAINEN MININGIN OY:N
YMPÄRISTÖ-, VESITALOUS- JA KAIVOSLUPA SEKÄ KAAVOITUS HAKEMUKSIIN

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI

Julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin mukaan YVA:ssa suoritetaan väestöön ja ihmisten terveyteen ja aineelliseen omaisuuteen vaikuttavien haittojen/uhkien selvitys ja asianomaisten kuuleminen.

Hankkeen toteuttajan on selvitettävä hankkeen ominaisuudet ja/tai toimenpiteet joilla pyritään välttämään ja jos mahdollista poistamaan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Hannukaisen kaivos

Hannukainen Mining Oy, 2646979-8, (myöhemmin Kaivosyhtiö), ympäristö- ja vesitalouslupahakemus perustuu Northland Mines Oy konkurssipesältä ostamaan YVA selvitykseen, pienin muutoksin, jolla Kaivosyhtiö nyt hakee ympäristölupaa. Muutoksena suojavyöhykkeen poistaminen ja sen korvaaminen suojavallilla, joka tulee olemaan merkittävä haitta allekirjoittajan elinkeinolle ja viihtyvyydelle. Kylläkin ympäristön muiden elinkeinojen/naapureiden osalta täysin Northland Mines Oy:n korvaukset ja sopimissuunnitelmat poistaen.

Northland Mines Oy:n suunnitelmassa oli molempien osapuolten hyväksymä ja allekirjoitettu esisopimus, joka sisälsi muun muassa aikajanan kaivoksen lupa käsittelystä ja kaivostoiminnan aloittamisesta, sekä korvaukset erillisissä ajallisissa tapauksissa .

Northland Mines Oy:n kanssa käytiin läpi haitat ja mahdolliset kauhuskenaariot mitä kaivostoiminta voisi aiheuttaa allekirjoittaneelle naapurina sekä haitta/uhka Vaskooli Vauhkoson Tunturiravintolat Oy:n elinkeinolle .Ne katsottiin niin suuriksi,että Northland Mines Oy katsoi parhaaksi tehdä lunastus-/esisopimuksen/kauppakirjan kohteesta.

Haitoiksi katsottiin muun muassa pöly,valo,äännet,tärinät viihtyvyys sekä imagohaitat. Katsottiin myös että ravintolatoiminta ei voi jatkua näin lähellä kaivosta. (kaivosalueeseen matkaa 0.00 metriä.)

Tunturiravintolat Oy:n Kivinatetta ravintola on rakennettu punagraniitista ja ravintola Haltiakammi 380 mm harkoista. Haltiakammi on "upotettu" maansisään noin 2,5 metriä. Molemmille rakennuksille kaivostoiminnan aiheuttamat "tärinät" arveltiin aiheuttavan rakenteellisia muutoksia ja olevan näin ollen vaaraksi kaikenlaiselle yritystoiminnalle. Lisäksi räjäytystyöstä tuleva uhka asumiselle. Katsottiin myös, että haitta tai uhka on parempi poistaa lunastussopimuksella kuin jäädä odottamaan näitä mahdollisesti tulevia vahinkoja, jotka tulisivat olemaan ehkä kaivosyhtiölle kalliimpia kuin esisopimus lunastuksesta. Samalla sopimisella saatiin aikaiseksi lainsäätäjän määräämä kuulemis sekä haitanaiheuttajan vastuun poisto. Lisäksi poistettiin sosiaalinen vastuu, joka kuuluu myös YVA käsittelyyn.

Kaivosyhtiö ei ole aloittanut minkäänlaista virallista kuulemista mahdollisten haitankärsijäin kanssa. Se vie lupakäsittelyä eteenpäin ilman edellä mainittuja lainmukaisia pakollisia kuulemisia. Täten katson,että YVA :n luvan ehdot luvan myöntämiselle eivät täyty ennen kuin Vaskooli Vauhkoson Tunturiravintolat Oy:n kanssa on lunastussopimus.

Kaivosvaltauksen omistajan vaihdos ei ole muuttanut edellä mainittuja uhkakuvia allekirjoittaneelle ja hänen yritykselle tai elinkeinolle millään lailla.

Kaivosyhtiö hakee ympäristö- ja vesitalouslupaa ja sen jälkeen kaivosalueelle kaavaa ja myöhemmin kaivoslupaa.

Kaivosyhtiö ei ole tällä hetkellä valmis neuvottelemaan minkäänlaisesta esisopimuksista, kaivostoiminnasta haittoja kärsivien tahojen kanssa. Kaivosyhtiö ei ole julkituonut minkäänlaista tutkimusta tai aikomusta tutkia, sosiaaliin, asutukseen, muihin elinkeinoin, ihmisiin tai muuhun kohtuudella vältettävissä olevaan yleiseen tai yksityisen edun loukkausta välttävään tai korvattavaan ongelma kohtaan.

Yllä mainitut kysymykset tulee ottaa huomioon YVA-hakemuksessa/selostuksen käsittelyssä ja vaatia kaivosyhtiötä sopimaan kyseiset asiat haitankärsijöiden kanssa.

Haitankärsijöiden kanssa täytyy olla sopimukset ennen kuin ympäristölupa, kaavoitus tai muukaan lupa-asia viedään eteenpäin.

Kaivosyhtiö vie lupaprosessia eteenpäin vanhan kaivoslain mukaan, jolla saadaan suuria etuja verrattaessa uuteen kaivoslakiin.

Toiminnasta ei saa aiheutua

- *haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, elinoloihin, viihtyvyyteen, yhdyskuntarakenteeseen.*
- *huomattavaa haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle tai elinkeinolle*
- *kohtuudella vältettävissä olevaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta.*

Kaivoshankkeen lupaprosessin edetessä, ilman sopimista haitan kärsijöiden kanssa: tullaan rikkomaan Suomen perustuslakia monelta kohtaan ja näin ollen hankkeen hyväksyntä vastoin perustuslakia on rikos.

Virkamiesten tulee myös huomioida tämä päätöksiä tehdessään.

(PL 15.1 § ja 18.1 §) (PL15.1 §+ 19.4 §) (18 §)

Perusoikeussuojaa oikeusasemalleen saa henkilö, joka hallitsee asuntoa tai harjoittaa elinkeinoaan kaivoshankkeen vaikutuspiirissä.

Yleisesti voidaan todeta yleisesti, että perustuslaki suojaa omistajan mahdollisuuksia mm. käyttää kiinteistöään sekä sulkea ulkopuolisia tahoja sen käytöstä. Samoin perusoikeussuoja kattaa omistajan oikeuden disponoida omaisuutensa esimerkiksi luovuttamalla tai vuokraamalla sen toiselle tai käyttämällä sitä vakuutena.

Perustuslain 18 §:n turvaavaan elinkeinovapauteen puolestaan liittyy, että omistaja voi käyttää kiinteistöään monenlaisten elinkeinojen harjoittamiseen lainsäädännön asettamissa rajoissa. Myös yksityiselämään sekä kotirauhan suoja (PL 10 §) kuuluu niihin perusoikeuksiin, jotka tulee kaivoshankkeiden yhteydessä ottaa huomioon.

Tulkittuna yhdessä mm. PL 19.4 §:n (oikeus asuntoon), 7.1 §:n (oikeus elämään ja henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen) ja 20.2 § (oikeus terveelliseen ympäristöön) kanssa voidaan todeta että kotirauha nauttii suojaa paitsi viranomaisten laittomia tarkastuksia vastaan myös erilaisia yksityisten taholta tulevia puuttumisia ja häiriöitä vastaan.

Kaivoshankkeita käynnistettäessä joudutaan aina arvioimaan, vaikuttaako hanke negatiivisesti joidenkin perusoikeussuojaa nauttivien henkilötahojen oikeusasemaan. Lisäksi edellytetään, ettei rajoitus loukkaa perusoikeuden ydinalueen koskemattomuuden vaatimusta eikä kansainvälisiä ihmisoikeuksia.

Edellä mainittujen yleisten rajoitusedellytysten lisäksi on otettava huomioon, että silloin kun varallisuusarvoisen oikeuden rajoitus on tyypillinen sellainen pakkotoimi kahden osapuolen

välillä, jossa toisen subjektin oikeutta rajoitetaan ja toinen subjekti saa itselleen kyseiseen rajoitukseen suorassa vastuusuhteessa olevan varallisuus arvoisen edun tulee myös PL 15.2 § pakkolunastussäännös siltä osin sovellettavaksi, että tällaisesta toimenpiteestä aiheutuvista menetyksistä on aina suoritettava täysi korvaus.

Edellä mainittu korvausvaatimus perustuu kiinteistöiden arvon laskuun, elinkeinon loppumiseen, kiinteistöiden normaali käytön estymiseen kaivoshankkeen vuoksi .

Tämä vaatimus ei ole mikään oikeusjärjestelmäämme kotiutunut tuore ilmiö, vaan on meillä hyvin pitkään vallinnut oikeudenmukaisuusajattelu.

"Ympäristöä kuormittava toiminta aiheuttaa vahingollisia muutoksia lähialueiden oikeudenhaltijoiden etupiirissä. Velvollisuus hyvittää nämä muutokset perustuu toiminnan tuottamaan hyötyyn. Naapureiden häiritsevästä toiminnasta taloudellista etua saava toiminnanharjoittaja joutuu korvaamaan näille aiheutuvat menetykset saamansa edun tasoittamiseksi"

Virkamiesten tulee siten huolehtia siitä, että toiminnanharjoittaja sisällyttää nämä kustannukset täysmääräisesti kannattavuuslaskelmiinsa. Kustannuksia ei ole oikeudenmukaista siirtää "viattomien" sivullisten kannettaviksi.

Samoin on huomattava, ettei haitankärsijän sietämisvelvollisuutta voida kaivostoiminnan kaltaisessa henkilörelaatiossa arvioida samalta pohjalta kuin niissä tilanteissa, joissa kiinteistön käyttöä rajoitetaan jonkin julkisen edun tai yleisen ympäristöintressin vuoksi. Kaivostoiminnan kohdalla kovin laajaan sietämisvelvollisuuteen ei kuitenkaan ole perusteita, vaan hyödynsaajan tulee lähtökohtaisesti korvata kaikki menetykset haitankärsijälle. Perusoikeudensuojaa nauttii haitankärsiä (PL15 §) ja elinkeinon harjoittamisessa (PL 18 §).

PL 15 § ja PL 18 § mukaan kaivoksen perustaminen vaikeuttaa olennaisesti tai tekee mahdottomaksi tällaisen yrityksen toiminnan jatkamisen, voitaneen edellisten pykälien yhteisvaikutuksen perusteella korvausjärjestelyä aiheellisena.

Vaikka elinkeinonharjoittajan täytyy ymmärtää, että yhteiskunta rakenne voi kehittyä, niin hakiessamme 24 vuotta sitten rakennuslupaa matkailuelämys kohteelle alueen ympäristö oli kaavoitettu matkailu ja matkailua tukevaksi alueeksi jonka lähellä oli lopetettu rautakaivos, joka ei millään lailla häirinnyt matkailu elinkeinoa.

Katson, että Hannukaisen kaivoksen toiminnanharjoittaja on velvollinen sopimaan haitankärsijän kanssa korvaus- ja lunastusasiat heti. Vaikka kaikkien kaivosprosessien vaiheiden jälkeenkään ei kaivostoiminta ole varmaa. Mutta Hannukaisen kaivoksen kannattavuus ja tutkimukset on tehty ja todettu hyväksi. Päätös kaivostoiminnan aloittamisesta on vain rautamalmin hinnasta kiinni.

Hannukaisen kaivos todennäköisesti avataan.(rautamalmin rautapitoisuus yksi maailman parhaista). Valtaushan synnyttää merkittävää oikeudellista epävarmuutta kiinteistön tulevan käytön suhteen. Tällainen epävarmuus vaikeuttaa mm. investointien tekemistä ja suunnittelua kiinteistölle. Samoin se vaikuttaa negatiivisesti kiinteistöiden arvoon sekä muutoinkin rajoittaa omistajan mahdollisuuksia päättää omaisuudestaan. Myös suunnitelma muuttaa kyseinen alue, jossa yritykseni/kotini sijaitsee, aiotaan kaavahakemuksessa muuttaa EV alueeksi, joka sen lisäksi että kaivoshanke lopettaa yritystoiminnan niin rajoittaa kaava läpi menessään yrittäjän ja yksilön vapautta päättää itse omasta omaisuudestaan.

Niin ei voida olettaa, että haitankärsijät kaikkineen omaisuutensa ja elinkeinonsa rajoituksineen voi odottaa ja kantaa riskit että haitat maailmamarkkina hinnoista johtuvasta epävarmuudesta. Haitankärsijöiden näkökulmasta keskeistä on myös valtauksen kesto eli kuinka kauan epävarmuus omaisuuden tulevasta kohtalosta jatkuu. On varmistettava ettei valtaus ja siihen liittyvä epävarmuuden aika koskaan muodostu pidemmäksi kuin kivennäisesiintymän tutkimiseksi ja sen hyödyntämiseen kannattavuuden arvioimiseksi sekä toiminnan suunnittelemiseksi on välttämätöntä.

Nykyinen kaivosvaltauksen haltia Kaivosyhtiö ei tee minkäänlaisia maastotutkimuksia tai kartoitusta maastossa enää varmistaakseen malmion arvon. Heillä on jo kaikki tarvittava tieto malmiosta ja sen kannattavuudesta. Näin ollen kivennäisesiintymän kannattavuuden tutkiminen on suoritettu ja todettu kannattavaksi. Kaikki suunnitelmat toiminnan aloittamiseksi ovat valmiina ja vain luvitusvaihe on jäljellä. Tämän kymmenien miljoonien eurojen tutkimus tiedon he saivat ostettuaan Northland Mines Oy konkurssipesältä Hannukaisen valtauksen. Eikä kommentit kaivosvarauksen haltialta haitankärsijöille tai elinkeinonharjoittajalle "kaikki vie aikansa ja ei voi mitään haitankärsijän vanhemmiselle" ei oikeuta antaa haitan jatkua.

Tärkeää kuitenkin perusnäkökulmasta on, että viranomaisharkinnassa tapauskohtaisesti aina määritellään valtaukselle lyhin kohtuullinen aika, eikä automaattisesti päädytä lain sallimaan ylärajaan. Valtauksesta ja sen nojalla tehdyistä toimenpiteistä aiheutuvista haitoista ja vahingoista on suoritettava täysi korvaus haitankärsijälle.

Kaivosyhtiö osti Northland Mines Oy konkurssi pesältä Hannukaisen valtauksen ja tulkitsee että koska kyseinen valtaus on "vanha" ja näin olen vanhan kaivoslain piiriin kuuluva, niin heitä velvoittaa vain vanha kaivoslaki. Mutta heidän mielestä heitä ei velvoita mikään muu mitä Northland Mines Oy sopi tai teki. Eikä Kaivosyhtiö velvoita heidän mielestään myöskään pitkä aika, joka muodostuu yhteen lasketusta ajasta minkä haitankärsijät ovat joutuneet kestäämään.

Northland Mines Oy lähes 10 vuotta ja nyt Kaivosyhtiö arvioi 5 – 10 vuotta sekä lisää jos rautarikasteen hinta ei ole sopiva. Siis yhteensä ehkä 20 vuotta tai pitempään. Tuota aikajanaa ei voida pitää mitenkään kohtuullisena. Viranhaltioiden täytyy puuttua tähän perustuslain- ja ihmisoikeusrikkomukseen.

Allekirjoittaneen kohtuullinen sietämisvelvollisuus on ylitetty aikoja sitten. Omaisuuden arvon aleneminen kaivoshankkeesta johtuen sekä käyttörajoitukset ovat kohtuuttomia. Yllä olevat asiat tulee ottaa huomioon kaikissa hakemuksissa, ympäristö-, vesitalouslupa-asioissa kaavoituksessa ja kaivoslupa-, yms. hakemuksissa. Sekä velvoittaa haitanaiheuttaja korjaamaan nämä, perustuslainkin mukaan aiheuttamansa haitat haitankärsijälle välittömästi ja viipymättä.

Perusoikeudet eivät nykyisin vallitsevan käsityksen mukaan suojaa yksilöä vain valtiota ja sen lainsäätäjää ja viranomaiskoneistoa vastaan, vaan yksilö tarvitsee ja saa perusoikeussuojaa myös aktiivisia toimenpiteitä mm. oikeussuhteiden heikompien osapuolten suojaamiseksi vahvempien osapuolten vallan (väärin)käyttömahdollisuuksia vastaan.

Lupaviranomaisilla on kunkin yksittäisen hankkeen edellyttämässä laajuudessa mahdollisuus ja velvollisuus asettaa toiminnanharjoittajalle tarpeellisia lupaehtoja ja määräyksiä mm. ulkopuolisille aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi, korvaamiseksi sekä ympäristökohtien turvaamiseksi.

VASKOOLI VAUHKOSEN TUNTURIRAVINTOLAT Oy
Ylläksentie 168
95900 Kolari

Aloitti toimintansa Hannukaisen kylässä 1992. Sitä ennen yrittäjä pariskunta Matti Hirvasoja ja Arja Vauhkonen : olivat yrittäjinä Oulussa 1985 lähtien.

Hannukaisen kylässä Matti Hirvasojan omistamilla tonteilla N:o 20:21 ja 20:23, joiden yhteispinta-ala on 10 800 m² on rakennuksia yhteensä n. 700 m² ja toimintaa seuraavasti

- Vaskooli Vauhkonen Tunturiravintolat Oy
- Ylläksen Sauna Oy
- Ravintola Kivinavetta
- Ravintola Haltiakammi
- Ylläksen Sauna Oy:n Savusauna ja Kota-rakennus
- Matti Hirvasojan omakotitalo
- huoltorakennuksia

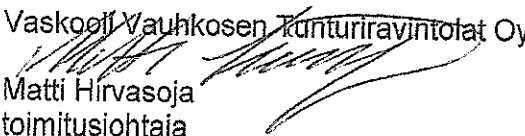
Toiminta perustuu ravintolatoimintaan ja elämysmatkailuun. Ajatuksena oli, kun hankimme paikan Hannukaisesta, että asiakkaamme tulevat Hannukaisen kylään eikä vain kymmenen kilometriä Äkäslompolosta. Liikeideamme perustuu huippu ruokaan että hyvään palveluun luonnon keskellä. Piha-alueemme sekä ravintolat ovat erityisen laadukkaasti rakennettuja sekä korkeatasoisia palvelultaan ja puitteiltaan.

Asiakkaitamme ovat /ja ovat olleet Suomen suurimpien yhtiöiden ylin johto, kotimaiset sekä ulkomaiset valtionjohdot, kuningassuvun jäsenet että kaikki muut jotka ovat halunneet korkeatasoisen elämyksen.

Kaivosyhtiö:n suunnitelmassa tonttiamme kiertää kahdelta syrjältä 30 m korkea "suojavalli" jonka takana sijaitsee kaivostoiminta.

Olemme rakentaneet tätä matkailukohtetta kohta 25 vuotta, jonka mahdollisuus jatkaa kaivoksen naapurina on mahdotonta.

Tästä syystä vaadin lupaviranomaisilta että kaikissa Hannukaisen kaivosta käsittelevissä päätöksissä otetaan huomioon edellä mainitut hyvin painavat syyt sisällyttää kaikkiin lupaehtoihin haitankärsijän huomattavat haitat sekä taloudellinen korvaus haitoista. Sekä määrätä korvauksista sopiminen välittömästi. Suomen perustuslakikin vaatii ottamaan huomioon nämä esille tulleet uhkat ja haitat.

Vaskooli Vauhkonen Tunturiravintolat Oy

Matti Hirvasoja
toimitusjohtaja

LAUSUNTO

3.6.2016

TUKES

kaivosasiat@tukes.fi

Aihe: KOLARIN KUNNAN LAUSUNTO HANNUKAISEN RAUTAKAIVOSHANKKEEN
KAIVOSPIIRIHAKEMUKSESTA

Viite: Tukesin lausuntopyyntö KaivNro K8126

Kolarin kunta toteaa lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Kaivospiirialueeseen kohdistuvat intressit:

Kaivospiiri sijaitsee alueella, johon kohdistuu useita voimakkaita maankäytöllisiä intressejä. Alueella tai sen läheisyydessä harjoitetaan poronhoitoa sekä erittäin laajamittaista matkailuliiketoimintaa, joka työllistää noin 500 työntekijää ja jonka vuosittainen yhteenlaskettu liikevaihto on noin 70 miljoonaa euroa. Alueen vuodepaikkojen määrä on noin 23 000. Lisäksi alueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee Hannukaisen kylä ja noin 50 vapaa-ajan ja vakituisen asutuksen asuntoa. Alueen läheisyydessä sijaitsevat myös Pallas-Yllästunturin kansallispuisto sekä muun muassa Kuer-, Äkäs- ja Muonionjoet, joista valtakunnan rajalla sijaitseva Muonionjoki on kansallisesti merkittävä lohijoki ja Kuer- ja Äkäsjoet taimenjokia. Suunnitellulla rikastehiekka-alueella toimii tällä hetkellä jätevedenpuhdistamo, jonka toimintaan kaivoshankkeen johdosta kohdistuvat muutokset edellyttävät sen toiminnan järjestämistä uudella tavalla ja alueen käytöstä sopimista Tunturi-Lapin Vesi Oy:n ja Hannukainen Mining Oy:n välillä. Sopimusta ei ole toistaiseksi solmittu. Kaivospiiri täytyy rajata sillä tavalla, että kulku Tunturi-Lapin Vesi Oy:n jätevedenpuhdistamolle ei vaikeudu.

Jotta kaivoshanke voitaisiin toteuttaa alueen toimintojen ja elinkeinojen kannalta kestäväällä tavalla, tulisi kyetä sovittamaan yhteen edellä kuvatut toiminnot siten, että kaivoshankkeen vaikutukset eivät olisi minkään toimijan, elinkeinon tai ympäristön kannalta kohtuuttomia. Kaivoshanke sinänsä on investointina ja välittömiltä ja välillisiltä aluetaloudellisilta vaikutuksiltaan erittäin merkittävä, ja toisi alueelle vähintään useita satoja työpaikkoja. Matkailuelinkeinon edustajien ennakoima mahdollinen

liikevaihdon ja työpaikkojen määrän väheneminen kaivoshankkeen toteutuessa kuitenkin saattaisi vähentää matkailun aluetaloudellisia vaikutuksia, mikä on perusteltua huomioida kaivoshankkeen aluetaloudellisten kokonaisvaikutusten arvioinnissa. Kaivoshankkeen osalta yleisen ja yksityisen edun toteutumisen arviointiin tuleekin kunnan mielestä kiinnittää erityisen suurta huomiota prosessin kuluessa ja myös kaivospiirihakemuksen ratkaisemisen jälkeen. Alueen toimintojen ja elinkeinojen onnistunut yhteensovittaminen, hankkeen yleinen hyväksyttävyyden sekä hankkeen kestävä toteutus myös ympäristön kannalta koko sen elinkaaren ajan vaativat kaivosyhtiöltä ja viranomaisilta hankkeen valmistelussa ja toteutuksessa erityisen suurta huomiota ja huolellisuutta.

Kunnanhallitus on päätöksellään 2.5.2016 todennut, että hankkeen kaavoituksen jatkamisesta päätetään kaavakohtaisesti aikaisintaan alkusyksyllä 2016. YVA-arviointia koskeva Lapin ELY-keskuksen ratkaisu voi vaikuttaa kaavoituksen aikatauluun.

Kaavoitustilanne alueella:

Haetulla kaivospiirialueella on voimassa Tunturi-Lapin maakuntakaava, jossa kaivospiiriksi esitetty alue on varattu merkinnällä EK (Kaivosalue) ja ET (Yhdyskuntateknisen huollon alue), pieneltä osaltaan keskialueella M (maa- ja metsätalousvaltainen alue) Hannukaisen kaivosalueen ja Rautuvaaran rikastamoalueiden välille on varattu sivurata, yhteystarve merkintä. Hannukaisen alueen länsireunassa on raideliikenteen kehittämiseksi selvitettävä yhteysmerkintä (Norjaan).

Kaivospiirin alueella on osittain voimassa Ylläksen osayleiskaava, jossa alueella Hannukaisen alueella suurelta osin merkintä EK (kaivostoiminnan tutkimusalue, jossa määräyksenä, että kaivostoiminta-alueelle tulee laatia asemakaava), M (maa- ja metsätalousvaltainen alue) ja pieneltä osaltaan EO (maa-ainesten ottoalue) alueella on osittain myös pohjavesialue merkintöjä. Ylläksen osayleiskaavan ns. Rautuvaaran osittaisella alueella on merkintä EK, M ja ET (Yhdyskuntateknisen huollon alue)

Haetulla kaivospiirialueelle on lisäksi vireillä Hannukaisen kaivosalueen osayleiskaava, joka koskee osittain voimassa olevaa Ylläksen osayleiskaavaa ja kaavoituksella muodostuu laajennusalueutta Ylläksen osayleiskaava ulkopuolelle. Osayleiskaavan laatimisesta on suoritettu vireilletulovaihe kuulutuksineen ja valmisteluvaiheen kuulemisen lausuntopyyntöineen ja kuulutuksineen. Kaavaluonnoksessa kaivospiirin alueutta on esitetty merkinnöillä EK (Kaivosalue) sekä muuhun kaivostoimintaan liittyvillä aluevarausmerkinnöillä (E-alkuisilla). Lisäksi

Hannukaisen ja Rautuvaaran välillä on M-alueita (maa ja metsätalousvaltainen alue) ja alueiden välille on merkitty ohjeellinen kuljettimen linja.

Kaivospiirin alueella ei ole hyväksyttyä asemakaavaa, mutta anotun kaivospiirin ja Hannukaisen kylän pohjoispuolelle on laadittavana Hannukaisen kaivosteollisuusalueen asemakaava ja Rautuvaaraan Rautuvaaran teollisuusalueen asemakaava. Molemmista asemakaavoista on suoritettu vireilletulokuulutusvaihe ja valmisteluvaiheen kuuleminen.

Lisäksi anotun kaivospiirin välittömässä läheisyydessä on Hannukaisen ranta-asemakaava ja kaksi Äkäsjoen ranta-asemakaavaa. Hannukaisen kylän alueella on ollut laadittavana Hannukaisen ranta-asemakaavan muutoksena Hannukaisen kylän alueen asemakaava, jota myös Ylläksen osayleiskaavan muutostyö on koskenut.

Rakennukset ja rakennelmat anotulla kaivospiirialueella:

Anotulle kaivospiirialueelle sijoittuu yksi vakituinen asunto ja anotulla kaivospiirin alueella ei ole tiedossa olevia muita asuntoja ja lomarakennuksia. Sen sijaan Laukupuolimaan ympäristössä on rakennelmia ja rakennuksia, joiden käyttötarkoituksesta ei ole tietoa sekä Rautuvaarassa olevat hallit ja kaivostornit, jotka on rakennettu alun perin Rautuvaaran kaivostoiminnan tarpeisiin. Anotun kaivospiiriin välittömässä läheisyydessä Hannukaisen kylän alueella ja kaivospiirin keskialueella Äkäsjoen rannassa on useita vakituisten asutuksen, loma-asutuksen ja liiketoiminnan rakennuksia. Kolarin kunta pitää tärkeänä, että näille kiinteistöille mahdollisesti aiheutuva haitta kompensoidaan riittävällä ja oikeudenmukaisella tavalla.

Lisäksi kaivospiirin pohjoisosan läheisyydessä sijaitsee Muonion paliskunnan pääerotuspaikka Lamunmaan poroerotuspaikka. Kaivospiirin alueelle sijoittuu myös Rautuvaaran alueella rautatie kaivospiiri ylittää kaksi yleistä tietä Ylläksen tie ja Äkäsjoentie. Lisäksi esitetyllä kaivospiirin alueella sijaitsee sähkösyötön voimalinjoja. Rautuvaaran alueella kaivospiiriin on esitetty Tunturi-Lapin Vesi Oy:n jätevedenpuhdistamon puhdistettujen jätevesien jälkiselkeytys allasta osittain.

KOLARI

KOLARIN KUNTA

Antti Määttä
kunnanjohtaja

Tiina Piirilä-Laiho
hallintojohtaja

Lausunto kaivospiiri hakemukseen K8126

Lähtötiedot ja selvitys mihin Tunturi-Lapin Vesi Oy:n omistus omiin maa-alueisiin ja toimintaan perustuu.

Kolarin kunta (TLV:n omistaja) on ottanut jätevedenpuhdistustoimintaa varten yhtiön tarvitsemat alueet haltuun 12.4.1996 Ympäristöministeriön myöntämällä haltuunottoluvalla (N:o 5/5531/95). Haltuunotosta on laadittu lunastustoimitus 14.6.2001 (Toimitus nro 212 723-7). Tunturi-Lapin Vesi Oy (ent. Ylläksen Yhdyskuntatekninen Huolto Oy) on ostanut 28.8.2015 solmitulla kaupalla kiinteistön nro. 273-401-871-8 Kolarin kunnalta.

Kaivospiirin sisällä voimassa olevat ympäristö- ja vesiluvat

1. Alueella on voimassa Pohjois-Suomen Ympäristölupaviraston myöntämä lupapäätös 28.6.2006 (Dnro PSY-2005-Y-7). Lupa koskee jätevesien puhdistamista ja altaiden käyttöä.
2. Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio on antanut lupapäätöksen (SRRK M 51/04) jätevesien johtamiseksi Niesajokeen.

Kaivospiirin sisälle haettavina olevat ympäristöluvat:

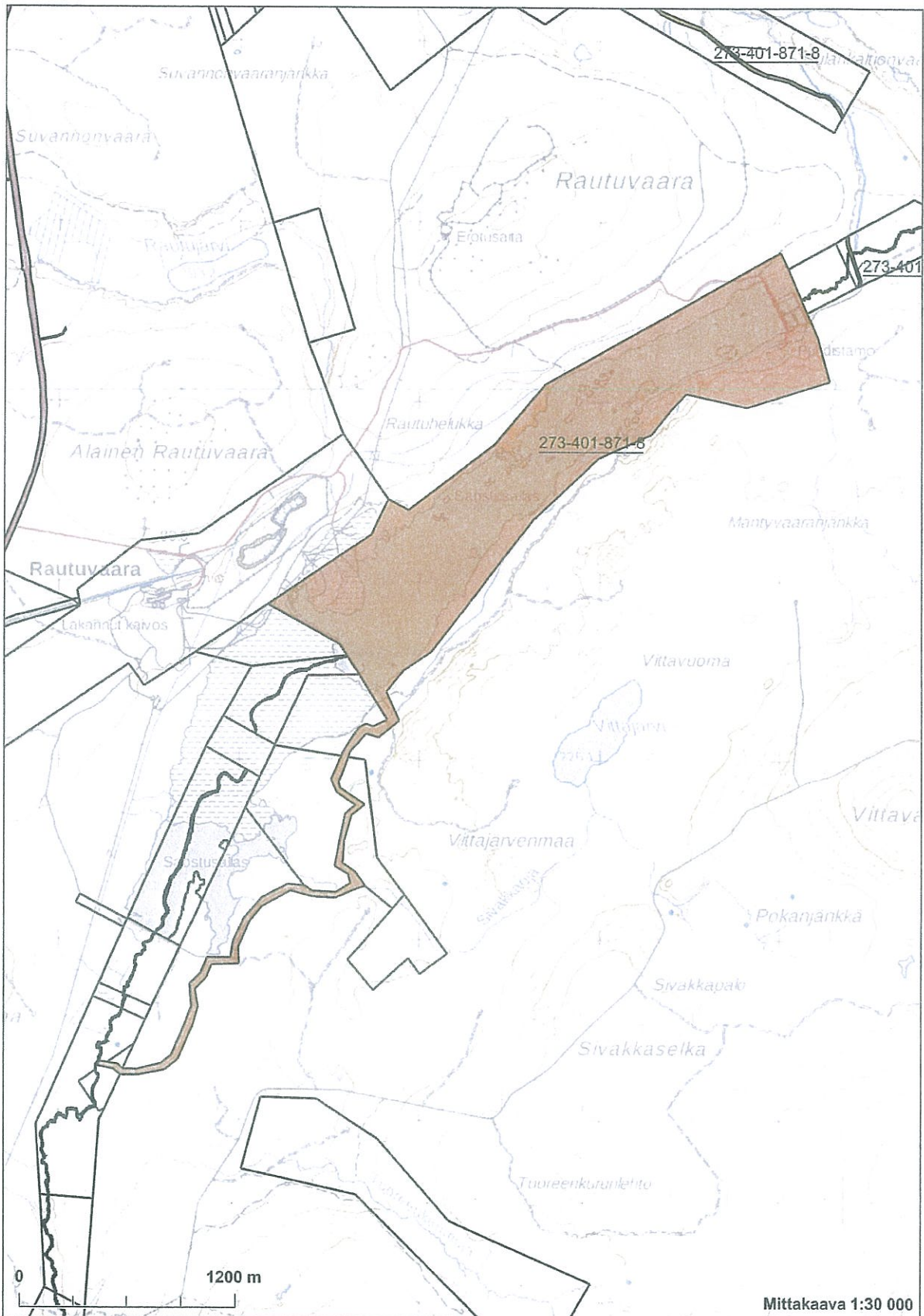
3. Tunturi-Lapin Vesi Oy on hakenut ympäristöluvan muutosta Pohjois-Suomen Aluehallintovirastolta (PSAVI/602/2015). Hakemuksen tarkoituksena on rakentaa uusi jätevedenpuhdistamo vanhan tilalle.

LAUSUNTO

Hannukainen Mining Oy ja Tunturi-Lapin Vesi Oy ovat neuvotelleet että kevään 2016 aikana, että yhtiöt laativat sopimuksen Tunturi-Lapin Vesi Oy:n omistamista maa-alueista ja toiminnan muuttamisesta siten, että kaivoksen tulo alueelle on mahdollista. Laadittavan sopimuksen tarkoituksena on sopia TLV:lle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta, sekä mahdollistaa Hannukainen Mining Oy:n eri lupaprosessien sujuva eteneminen ja kaivoksen rakentaminen.

Karttaliitteenä olevien maa-alueiden konkreettinen luovutus Hannukainen Mining Oy:lle ja muihin oikeusvaikutteisiin lupiin, edellyttää TLV:n mielestä sopimuksen olemassaolon. Tunturi-Lapin Vesi Oy:n tulee myös saada toiminnalleen uusi ympäristölupa Pohjois-Suomen Aluehallintovirastolta, sekä rakentaa oma siirtoviemäriin ja jätevedenpuhdistustoiminnalle. Kaivostoiminnan ja jätevedenpuhdistustoiminnan yhteen sovittavaa uutta ympäristölupaa ei ole tällä hetkellä vireillä, joka mahdollistaisi alueiden siirron lähivuosina Hannukainen Mining Oy:lle.

Petri Laiho, toimitusjohtaja
Tunturi-Lapin Vesi Oy
Martinsaarentie 3
95970 Äkäslompola

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
kaivosasiat@tukes.fi

Viite: Lausuntopyyntö 5.4.2016 (K8126)

Lausunto Hannukainen Mining Oy:n kaivospiirihakemuksesta

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston antamalla päätöksellä 20.8.2015 Northland Mines Oy:n konkurssipesän valtausalueet on siirretty Hannukainen Mining Oy:lle. Hannukainen Mining Oy on toimittanut kaivospiirihakemuksen päivityksen kaivosviranomaiselle 17.12.2015. Muodostettava kaivospiiri on nimeltään Hannukainen ja koostuu kolmesta käyttöalueesta, joiden yhteispinta-ala on 2951,75 ha. Pohjoispuolen Hannukaisen ja eteläisen Rautuvaaran kaivosaluetta yhdistää keskusalueella kulkeva kuljetin. Haettava kaivospiiri sijaitsee Kolarin kunnassa Hannukaisen kylän alueella noin 25–30 kilometriä kunnan keskustaajamasta koilliseen ja noin 12 kilometrin etäisyydellä Yllästunturin länsipuolella.

Haettavan kaivospiirin alue sijaitsee 16.5.2012 lainvoiman saaneen Tunturi-Lapin maakuntakaavan alueella. Maakuntakaavassa Hannukaisen ja Rautuvaaran alueet on osoitettu kaivosalueina (EK 1907 Rautuvaara) ja (EK 1908 Hannukainen). Merkinnällä osoitetaan alueita, joilla on todettu, arvioitu tai inventoitu sellaisia malmi- ja mineraaliesiintymiä, että kaivostoiminta on todennäköistä. Alueet halutaan suojata sellaisilta rakentamisen, suojelun ja muun maankäytön pysyviltä muutoksilta, jotka vaarantavat kaivostoiminnan harjoittamisen. Alueet sisältävät myös kaivostoiminnan kannalta tarpeelliset rikastuslaitokset, läjitys- ja rikastushiekka-alueet sekä liikenneväylät ja -alueet. Lisäksi Hannukaista ja Rautuvaaraa koskee aluekohtainen määräys: *"Alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lähialueen matkailu-, virkistys- ja luontoarvot. Kaivostoiminta tulee suunnitella siten, ettei se Tornionjoen-Muonionjoen vesistöalueen Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla alueella aiheuta merkittäviä päästöjä tai hydrologisia vaikutuksia tai muutenkaan merkittävästi heikennä alueen niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi se on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon"*.

Osa alueesta on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M 4528). Merkinnällä osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin. Lisäksi alueen läpi kulkee seututie ja Rautuvaaran kaivosalueelle johtaa päärata.

Haettavan kaivospiirin alueen läheisyydessä sijaitsee maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU 6013, Luosu) ja virkistysalue (V 850, Kuertunturi). Alue rajautuu myös matkailun vetovoima-alueeseen, matkailun ja virkistystyksen kehittämisen kohdealueeseen Levi-Ylläs-Olos-Pallas-Hetta (mv 8411). Alue sijaitsee myös erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella. Kaavamääräyksen mukaan alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Lisäksi kaivospiirialueen koillisrajan läheisyydessä sijaitsee Aavahelukan lentopaikka.

Kaivospiirialueen kaakkoispuolelle sijoittuu luonnonsuojelualue Niasaselän vanhat metsät (SL 4221) ja länsipuolelle luonnonsuojelualue Kiuasselän vanhat metsät (SL 4222).

Kaivostoiminnan kehittämisen takia maakuntakaavassa on osoitettu voimajohdon yhteystarvemerkinntöjä. Pääradalta on osoitettu jatkumaan vaihtoehtoinen linjaus Ylläkselle sekä raideliikenteen kehittämiseksi selvitettävä yhteys pohjoiseen. Kaivosalueelle on esitetty myös ohjeelliset massaputkien yh-

teystarpeet Hannukaisen ja Rautavaaren kaivosalueiden välille sekä Hannukaisesta Taporovan kaivosalueen kautta Kalkkikankaan kaivosalueelle.

Suurella osalla kaivospiiriksi haettavaa aluetta on voimassa oikeusvaikutteinen Ylläksen osayleiskaavan muutos, joka on hyväksytty 27.2.2008 ja saanut lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 14.4.2011. Alueella on vireillä osayleiskaavan muutos. Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa. Kaivospiirihakemuksen liitteessä 13 on esitetty selvitys alueen kaavoitustilanteesta.

Lapin maakuntaohjelman ja Lappi-sopimuksen strategisessa valinnassa kaivostoiminta on nostettu yhdeksi kärkitoimialaksi ja sen merkitystä korostetaan. Kaivospiirihakemuksessa esitetty kaivoshanke edistää maakunnan suunnittelun ja maakuntakaavan tavoitteiden toteuttamista.

LAPIN LIITTO

Mika Riipi
maakuntajohtaja

Riitta Lönström
suunnittelujohtaja

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
PL 66
00521 Helsinki
kaivosasiat@tukes.fi

LAUSUNTO

2.6.2016

Dnro 0455 /2016

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto kaivospiirihakemuksesta,
kaivosrekisterinumero K8126

Viite: Lausuntopyyntöne 5.4.2016

HANNUKAISEN KAIIVOSPIIRI

Hannukainen Mining Oy suunnittelee Hannukaisen kaivoksen avaamista Kolarin kunnan alueelle. Asia on tullut vireille Northland Mines Oy:n toimesta 22.12.2010. Uusi kaivosyhtiö on toimittanut kaivospiirihakemuksen päivityksen Tukesille 17.12.2015. Tukes on hankkeessa tapahtuneiden muutosten vuoksi aloittanut hakemuksen käsittelyn uudestaan. Kaivoslain (503/1965) mukainen kaivoskivennäisten hyödyntäminen edellyttää kaivosoikeuden perustamista. Se voidaan myöntää kaivospiiritoimituksen jälkeen. Kaivospiiritoimitusta koskeva päätös voidaan tehdä, mikäli kaivospiirihakemus täyttää kaivoslain säätämät edellytykset. Tässä hakemuksessa on kyse kaivospiirin määrittämisestä. Hakemus ratkaistaan vanhan kaivoslain mukaisesti ottaen huomioon uuden kaivoslain (621/2011) siirtymäsäännökset. Tukes pyytää Paliskuntain yhdistykseltä lausuntoa toimialaan liittyvistä näkökohdista, jotka on huomioitava hakemusta ratkaistaessa.

Kaivospiirin laajuus tulisi olemaan 2951 ha ja siihen sisältyvät Hannukaisen ja Rautuvaaran alueet mukaan lukien vanhat Hannukaisen kaivostoimintojen alueen ja Rautuvaaran rikastamon ja rikastushiekka-altaan. Hankealueen suurin maanomistaja on valtio, jonka aluetta on 1984 ha.

Hannukaisen kaivospiiri sijoittuu kokonaan Muonion paliskunnan alueelle erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella. Paliskunnan suurin sallittu poromäärä on 6000 ja poronomistajia oli 118 vuonna 2014-15. Kaivosalueella ja sen lähiympäristössä on porojen kesä-, syys- ja talviajan laitumia. Kaivospiirialueen reunalle sijoittuu paliskunnan pääerotusaita, Lamunmaa, jossa käsitellään vuosittain noin 4 000 poroa syksyn ja talven aikana. Rautuvaaran pohjoispuolella on Rautuvaaran poroitapaikka. Kaivospiirin alue on poronhoidon näkökulmasta erittäin arvokas.

Poronhoitoa turvaava lainsäädäntö

Poronhoitolaki (848/1990) (PHL) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon poronhoito-alueella toimitaessa. Poronhoitolaki turvaa elinkeinon aseman ja säättää poronhoidolle vapaa laidunnusoikeuden, joka on tarkoitettu pysyväksi oikeudeksi: ”Poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta.” (PHL 3§). Vapaa laidunnusoikeus on edellytys kannattavalle poronhoidolle. Muonion paliskunta sijaitsee erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella. Alueella valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2§). Poronhoitolaissa (53 §) säädetään myös, että ”suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa.”

Alueella on voimassa Tunturi-Lapin maakuntakaava. Koko kaava-alueita koskeissa yleismääräyksissä todetaan: ”Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.” Yleismääräys puuttuu lausuntopyyntöön mukana toimitetuista asiakirjoista kaavan kuvauksesta, liite 5. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan (32 §) viranomaisten on suunnitellun alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Kaivoslaki (621/2011) tunnistaa myös poronhoidon ja erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetun alueen. 38 § säättää: ”Lupaviranomaisen tulee erityisellä poronhoitoalueella selvittää yhteistyössä alueella toimivien paliskuntien kanssa luvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat haitat poronhoidolle.” Lisäksi ”Malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhtontalupaa ei saa myöntää, jos luvan mukainen toiminta --- 3) aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle. Lupa voidaan kuitenkin myöntää 1 momentissa tarkoitetusta esteestä huolimatta, jos este on mahdollista poistaa lupamääräyksin” (50 §). Lisäksi 52 § säättää: Kaivosluvassa on annettava yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset: 1) kaivostoiminnasta aiheutuvien haitallisten vaikutusten välttämiseksi tai rajoittamiseksi sekä ihmisten terveyden ja yleisen turvallisuuden varmistamiseksi;--- 4) poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi erityisellä poronhoitoalueella --- .

Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia ja niiden lieventämistoimia

Hannukaisen kaivos aiheuttaisi paliskunnalle ainakin seuraavia vaikutuksia: 1) vaikutus porolaitumiin (menetyt ja muutos), 2) vaikutus porojen laiduntamiseen, 3) vaikutus poronhoitotoimintaan 4) vaikutus porotalouden kannattavuuteen, 5) vaikutus poronhoitokulttuuriin, 6) vaikutus turvallisuuteen (onnettomuudet liikenteessä ja kaivosalueella, niin porot kuin poronhoitajat). Lisäksi voi aiheutua ennalta arvaamattomia vaikutuksia.

Paliskunnan alue on poronhoitoon määritelty yhtenäinen kokonaisuus, joka koostuu monimuotoisesta ympäristöstä. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (RKTL) viimeisimmän talvilaiduninventoinnin mukaan Muonion paliskunnan pinta-alasta on tällä hetkellä 1,9 % muun maankäytön peitossa. Lisäksi on arvioitu, että muu maankäyttö aiheuttaa välillisiä vaikutuksia ainakin 25 % alueelle paliskunnan maatalasta. Nämä pinta-alamat ovat suurimmat kaikista erityisesti poronhoitoon tarkoitetun alueen paliskunnista. Kaivoksen rakentaminen entisestään lisäisi muun maankäytön aiheuttamia suoria ja välillisiä laidunmenetyksiä paliskunnassa. Kaivoksen välittömät suorat vaikutukset kohdistuvat erittäin laajalle, yhteensä jopa noin 30 km² alueelle. Lisäksi aiheutuu vaikutuksia muualle paliskuntaan. RKTL:n porontutkimuksen tutkimusten mukaan paliskunnissa, missä on enemmän infrastruktuuria ja ihmistoimintaa, on myös huonompikuntoiset jäkäläköt. Laitumien pirstoutuessa pienempiin osiin siirtyy laidunnuspaine porojen laidunkierron muutosten myötä jäljelle jääville yhtenäisille, rauhallisille laidunalueille, jolloin nämä kuluvat normaalia enemmän. RKTL:n ja Metlan tutkimusten mukaan muu maankäyttö vaikuttaa näin elinkeinon kannattavuuteen mm. kiristyneen ravintotilanteen (mikä vaikuttaa suoraan teuraspainoihin, vasatuottoon ym. poronhoidon kannattavuustekijöihin) ja lisääntyvien ruokintakustannusten myötä. Jos poromäärää joudutaan vähentämään laidunten vähenemisen myötä, merkitsee se elinkeinon menetyksiä etenkin niille poronhoitajille, jotka ovat lähellä tukikelpoista eloporomäärää, sillä nämä henkilöt putoaisivat pois eläinkohtaisen tuen piiristä, jos kaikilta leikattaisiin poroja samassa suhteessa. Elinkeinojen menetykset tulee korvata.

Kaivos tulisi vaikeuttamaan poronhoitotoimintaa. Kaivospiirin alue sijoittuu Muonion paliskunnan Lamunmaan erotusaita-alueen reunalle. Lamunmaan erotusaita on Muonion paliskunnan pääerotusaita, ja siellä käsitellään vuosittain noin 4 000 poroa. Kaivos sijoittuu näin ollen elinkeinon keskeiselle toiminta-alueelle. Kaivostoiminta voi haitata erotusaidan käyttöä. Porojen käsittelyssä käytetään hyväksi niiden luontaista laidunkiertoa: porot käsitellään siellä, mihin ne kerääntyvät tai mitä ne kautta kulkevat tai mihin ne saadaan kuljetettua maaston muotoja hyväksi käyttäen. Kuljetustilanteissa porot kulkevat mieluiten vastatuuleen, jotta ne haistavat ja kuulevat mitä edessä on. Jos aitapaikkaa ei enää pystytä käyttämään, on sen siirtoa mietittävä. Erotusaidan siirtoa on lähes mahdotonta suunnitella etukäteen, sillä oikean paikan valinta riippuu siitä, millaiseksi porojen laidunkiertoa vuosien saatossa muodostuu. Siihen saakka elinkeinon toiminta alueella on epävarmaa ja työkustannukset voivat olla huomattavasti normaalia suuremmat (suunnittelu ja porojen kuljetusten ym. toiminnan onnistuminen). Lamunmaan erotusaidan kanssa paliskunnan poronhoitotoiminnan tukirankana toimiva laidunkiertoa jää osittain kaivospiirin alueelle, mikä myös voi vaikeuttaa aidan käyttöä ja aiheuttaa aidan siirtotarvetta.

Kuervitikon avolouhos tulisi olemaan lähellä Lamunmaan pääerotusaitaa ja sen toiminta (louhinta, räjäytykset) todennäköisesti häiritsee erotustoimintaa. Toiminnan porrastamista poronhoitotöiden kanssa tulee harkita. Esimerkiksi räjäytyksistä pidättäytyminen niiden päivien aikana, kun poroja kuljetetaan aitaan ja erotellaan olisi tärkeää, että työt onnistuvat eikä eläimille aiheudu lisästressiä. Mikäli kaivostoiminta estää poronhoidon Lamunmaassa vaikka kaivospiiri pienennetään, tulee kaivosyhtiö määrätä korvaamaan erotusaidan siirto ja muut kulut mitä poronhoidolle aiheutuu.

Kaivospiirin lähialueilla on toinenkin erotusaita Rautuvaaran pohjoispuolella. Myös tämän aidan käyttäminen on jatkossa epävarmaa estevaikutusten ja toiminnan aiheuttaman häiriön vuoksi (poroja kuljettaessa häiriötön ympäristö välttämätöntä). Estevaikutuksia voidaan vähentää rakentamalla siltoja, ja luiskia ja laittamalla putkia ja kuljettimia maan alle tai ilmaan. Näistä toimista on keskusteltu YVA-menettelyn aikana ja viranomaisten tulee varmistaa, että niitä toteutetaan. Työkustannusten nousua voidaan kompensoida rahallisesti.

Rautuvaaran alueella oleskelee tällä hetkellä poroja räkkäsuojassa keskikesällä. Niitä on viety siitä Rautuvaaran erotusaitaan kesämerkintää varten. Kun alueelle ei enää pääse, on epävarmaa, mihin porot siirtyvät räkkäaikaan. Voi olla, että ne kulkevat jopa naapuripaliskuntiin. Paliskunta voi tarvita tämän alueen poroille uuden kesämerkintäaidan.

Kaivostoiminnan sekä kuljetusten aiheuttama pöly voi vaikuttaa porojen ravintokasveihin aiheuttaen muutoksia laitumiin. Mikäli pöly sisältää raskasmetalleja, vaikuttaa se haitallisesti jäkälän kasvuun niin, että ne lopulta kuolevat (vrt. Venäjän Nikkelin vaikutukset ympäristöön, joka näkyy RKTL:n mallinusten mukaan Itä-Inarin jäkäläkoilla saakka). Muonion paliskunnan poromiesten mukaan Partekin kaivoksen aikana pölyn vaikutus näkyi kaivoksen ympärillä noin 10 km säteellä kasvillisuusmuutoksina (jäkälä hävisi) sekä lumen sulamisena niin, että alueella ei voinut ajaa kelkalla. Pölyämistä voi estää esim. päällysteillä.

YVA-menettelyn aikana sekä Suomen Muonion paliskunnan, että Ruotsin Muonio samebyn poronhoitajat ovat nostaneet esiin huolen porojen laidunkiertojen häiriintymisestä ja porojen kulkemisesta rajan yli. Samoin porojen kulkeminen naapuripaliskuntiin, kuten etelässä sijaitsevaan Kolarin paliskuntaan, on mahdollista. Porojen kuljettaminen omille alueille aiheuttaa kustannuksia paliskunnille ja voi olla vaikeaa. Muonio Sameby ja Kolarin paliskunta ovat vaatineet kaivosyhtiötä rakentamaan raja-aitoja alueille.

Rikasteen kuljettaminen junalla vientisatamaan tulee todennäköisesti merkittävästi lisäämään porojen liikennevahinkoja rautatiellä. Nämä vaikutukset kohdistuvat myös Muonion eteläpuolisiin paliskuntiin: Kolarin, Orajärveen ja Lohijärveen sekä muihinkin, mikäli vientisatama on muu kuin Kemi. Kolarin paliskunnan Koivumaan tokkakunta on erityisesti esittänyt huolensa liikennevahinkojen kasvamisesta alueellaan junaliikenteen lisääntyessä. Tokkakunnan porojen laitumet rajoittuvat junarataan ja poroja on rata-alueella etenkin räkkäaikana. Junaliikenteen vahingot korvataan VR:n kautta, mutta korvaus ei kata siitospeläinten tuoton menetyksiä (menee 3 vuotta ennen kuin tilalle jätetty vasa tuottaa vasa), eikä junaliikenteessä liikennevahinkoarviomiesten kuluja. Porovahinkoja junaradalla tulee vähentää aktiivisesti kullekin alueelle sopivin keinoin (esim. aitaaminen). Jos radanpitäjä vaatii kaivosyhtiötä kustantamaan lieventämiskeinoja, tulee niiden toimia.

Vahinkoja tulee tapahtumaan myös kaivosalueella, sillä etenkin hirvasporot tyypillisesti hakeutuvat kesällä räkkäaikana avoimille, tuulisille paikoille räkkäsuojaan. Hirvainta on hukkunut kaivoksilla rikastushiekka-aitaisiin. Eläimille vaaralliset alueet (esim. rikastushiekka-aitaat, teollisuusalue, louhokset) tulee aidata, ja säännöllisesti varmistaa aidan kunto. Aitaan tulee suunnitella porttijärjestelmä, joka estää porojen pääsyn alueelle. Myös kaivosalueen ulkopuolisia räkkäsuojapaikkoja (räkkäsuojaladot eli liemut) kannattaisi rakentaa houkuttelemaan eläimiä. Kaivostoiminnan vuoksi kuolleet ja vahingoittuneet porot tulee korvata paliskunnalle esim. riistavahinkolain vahingonkorvausten mukaisesti.

Kaivospiirin koko

Kaivospiiriä on haettu 2951 ha alueelle. Edelliseen kaivospiirihakemukseen nähden kaivospiiriä on pienennetty niin, ettei se enää ulotu Lamunmaan erotusaidan alueelle. Kaivospiirille on sijoitettu kaivoksen vaatimia toimintoja. Hannukaisen puolella kaivospiirin länsiosa on merkitty hakemuksen karttaan kaivospiiriksi, vaikka sinne ei ole osoitettu suunnitelmassa mitään toimintaa. Se on huomattavasti laajempi kuin poroaidalla aidatuksi suunniteltu alue. Kaivospiiri on tällaisenaan tarpeettoman suuri ja sovellettavan kaivoslain vastainen (503/1965, 22 §). Kaivospiirin raja tulee Hannukaisen länsipuolella siirtää karttoihin (liite 3) merkittyyn kaivosalueen aitaan. Tällöin Lamunmaan erotusaita-alueen ja kaivospiirin välille jäisi enemmän tilaa. Myös Lamunmaan ja Rautuvaaran erotusaidoille menevät tiet jäävät kaivospiirirajauksen sisälle. Poronhoitajien kulku erotusaidoille tulee turvata.

Kaivoksen pohjoispuolella poroaita on vastaavasti piirretty kaivospiirin rajan pohjoispuolelle jopa satojen metrien etäisyydelle kaivospiiristä. Aita tulee suunnitella suunnilleen kaivospiirin rajalle (toki ottaen maasto huomioon), mihin kaivoksen vaaralliset toiminnot päättyvät. Tarpeettomia alueita ei saa kaivospiirirajauksella tai aidalla varata kaivostoiminnalle. Kaivostoiminta tulee suunnitella mahdollisimman tiiviille alueelle, jotta porolaidunten väheneminen olisi mahdollisimman pientä. Malminetsintäalueet ovat eri asia ja kaivospiirin laajentaminen myöhemmin on mahdollista, mikäli tarvetta on. Kaavakartalle räjähdysaineiden vuoksi piirretty suoja-alueen raja (Seveso-alue/vyöhyke) ei vaadi alueen merkitsemistä kaivospiiriksi, vaan kyse on nk. konsultointivyöhykkeestä.

Huomattava haitta poronhoidolle

Edellä on lueteltu kaivostoiminnasta poronhoidolle aiheutuvia haittoja. Paliskuntain yhdistys ja Muonion paliskunta katsovat, että kaivostoiminta aiheuttaisi edelleen huomattavaa haittaa paliskunnan poronhoidolle (PHL 2 §, Kaivoslain 38 §) ja tulee nähdä kaivoslain (621/2011) 38 § mukaisena esteenä kaivospiirin myöntämiselle.

Yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset

Hannukaisen kaivoksen toiminta aiheuttaa haittaa ja vahinkoja Muonion paliskunnan poronhoidolle. Kaivosviranomaisen tulee varmistaa, että toimet niiden estämiseksi ja vähentämiseksi ovat riittäviä.

Yksilöidyt vaatimukset:

1) Kaivosviranomaisen tulee ennen määräysten antamista järjestää neuvottelut asianosaisen paliskunnan kanssa (PHL 53 §)

Hannukaisen kaivos sijaitsee valtion mailla. Kaivostoiminta on poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavaa toimintaa. Annettavilla määräyksillä voidaan vähentää kaivostoiminnan aiheuttamia haittoja paliskunnalle. Näin ollen Tukesin tulee valtion viranomaisena neuvotella asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa antaessaan määräyksiä yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi. Ensimmäinen neuvottelu on käyty toukokuussa 2016, ja toinen sovittu syksyille 2016. Neuvottelut tulee käydä aina kun määräyksiä tarkistetaan.

2) Kaivospiirin rajaaminen ja aitaaminen

Kaivospiiriä ei saa määrätä tarpeettoman suurena. Kaivosyhtiön tulee taata paitsi ihmisten, myös porojen ja muiden eläinten turvallisuus alueella. Kaivosalueelle tulee todennäköisesti keski-kesällä kulkemaan poroja räkkäsuojaan. Porot ovat vaarassa kaivosalueella: jyrkät louhokset ovat vaaranpaikkoja, rikastushiekka-altaiden vesi tuskin on turvallista juoda ja alueella voi olla teräviä louhikoita ja lippusiimoja, jotka voivat tarttua porojen sarviin. Poro voi hirttyä lippusiimaan tai jäädä siitä kiinni, jolloin edessä on hidas kuolema. **Kaivos aiheuttaa paliskunnalle lisätyötä sekä poronomistajille huolta porojensa turvallisuudesta. Porojen turvallisuuden parantamiseksi kaivoksen ympärille tulee tehdä pitävä aita ja rakennettava siihen poroja ohjaavia ja pyydystäviä nieluja sekä ympäristöön muita poroja räkkäaikana houkuttelevia räkkäsuojapaikkoja.** Poromiesten tulo ajamaan poroja alueelta pois kelkoilla/mönkijöillä tulee sallia.

3) Kuervitikon louhoksen töiden ajoitus

Lamunmaan erotusaitaa lähinnä olevalla Kuervitikon louhoksella tapahtuva toiminta aiheuttaa todennäköisesti haittaa poronhoitotöille. Räjähdyksen ym. melua ja hajuja aiheuttavien töiden ajoitus niin, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän haittaa poronhoitotöille olisi tärkeää. Kyse on korkeintaan muutamasta viikosta syksyllä/alkutalvella.

4) Kaivoksesta aiheutuvien muiden haittojen kompensoiminen

Kaivos aiheuttaa paliskunnalle vahinkoja, lisätöitä ja haittoja, jotka ulottuvat laajemmalle kuin pelkän kaivospiirin alueelle. Näitä ovat laidunmenetykset, porojen laidunnuksen ja poronhoitotöiden muutokset sekä pölyn vaikutukset. **Kaivosyhtiö tulee määrätä solmimaan sopimus Muonion paliskunnan kanssa toiminnan aiheuttamien kaikkien vahinkojen ja haittojen minimoimisesta ja kompensoimisesta. Sopimus tulee tehdä koko kaivoksen toiminta-ajalle.**

5) Lupamääräykset tulee tarkastaa määräajoin – tarkastaminen edellyttää poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten seurantaa

Tukesin tulee tarkastaa kaivosluvan yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseen liittyvät määräykset tietyin väliajoin. Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia tulee seurata systemaattisesti, jotta lupamääräysten tarkistaminen perustuisi kaivostoiminnan aiheuttamiin todellisiin vaikutuksiin. **Kaivosyhtiö tulee määrätä järjestämään seuranta.** Seuranta varten voi perustaa esimerkiksi

vuosittain ja tarpeen mukaan useamminkin kokoontuva yhteistyöryhmän, joka koostuu poronhoitajien ja kaivosyhtiön edustajista. Seurannasta voi myös teettää erillisen raportin ulkopuolisen arvioijan toimesta. Kaivosyhtiö on hankkinut paliskunnille porojen GPS-pantoja seurantaan varten. Poroihin ja poronhoitoon kohdistuvan seurannan lisäksi tulisi seurantaohjelmassa tutkia myös ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia poronhoidon näkökulmasta. Näitä ovat esimerkiksi pölyn ja jätevesien vaikutukset poron ravintokasveihin ja juomaveteen (raskasmetallit ym. haitalliset aineet). Seurannan pelisääntöjen sopiminen tulee sisällyttää yhtiön ja paliskunnan väliseen sopimukseen. Seurannassa ilmenevät vaikutukset tulee pyrkiä lieventämään ja kompensoida.

Lupamääräyksiä tulee tarkistaa seuraavan kerran ennen kaivostoiminnan aloittamista. Tällöin kaivostoiminta on rakenteilla ja vaikutuksia poronhoidolle on nähtävissä. Tarkistamisen yhteydessä tulee neuvotella asianosaisten paliskuntien kanssa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao

24/0202/2016

13.5.2016

TUKES/kaivosasiat
Valtakatu 2
96100 Rovaniemi

Lausuntopyyntöne KaivNro K8126

Kaivospiirihakemus, Hannukainen (K1826), Hannukainen Mining Oy

TUKES pyytää 5.4.2016 päivätyllä kirjeellään Säteilyturvakeskukselta (STUK) lausuntoa Hannukainen Mining Oy:n kaivospiirihakemuksesta koskien kaivospiiriä Hannukainen (K1826).

Haettava kaivospiiri sijoittuu Kolarin kunnan Hannukaisen kylään. Hannukaisen kaivoshanke tähtää rautaoksidi-kupari-kultamalmin hyödyntämiseen. Esiintymän oikeudet on ostanut Hannukainen Mining Oy, Northland Mines Oy:n konkurssin jälkeen. Päätuote on magnetiitti ja sivutuote kupari-kultarikaste. Tarkoituksena on louhia avolouhintana Hannukaisen ja Kuervitikon malmiot, yhteensä noin 115 Mt malmia. Kaivoksen arvioitu toiminta-aika on 17-25 vuotta. Sivukiven kokonaislouhintamäärä on 370 Mt ja siirrettävien pintamaiden 75 Mt.

Rikastamo ja rikastushiekka-altaat tulevat Rautuvaaraan, jonne murskattu malmi kuljetetaan hihnakuljettimella. Ympäristöön laskettavat vedet aiotaan johtaa Rautuvaaran selkeytysaltaasta 11 km maanalaista putkea pitkin Muonionjokeen. Rautuvaaran jätealueelle on ennestään sijoitettu Pohjois-Suomen rauta-kupari-kultamalmien rikastushiekkoja Rautaruukki Oy:n ja Outokumpu Oy:n toimesta vuosina 1975-1996.

Vastauksena pyydettyyn lausuntoon Säteilyturvakeskus toteaa seuraavaa:

Päivitetystä kaivospiirihakemuksessa esitetyille kaivospiirin rajauksen muutoksille ei ole Säteilyturvakeskuksen näkökulmasta estettä. Rautuvaaran vanhat rikastushiekka-alueet ja sivukivialueet kuuluvat haettavaan kaivospiiriin, ja niitä aiotaan käyttää uudelleen jätealueina. Rautuvaaran vanhojen jätealueiden sisältämät luonnon radioaktiiviset aineet eivät ole esteenä alueen käyttönotolle. Toiminnassa tulee kuitenkin varmistua siitä, että vanhoista tai uusista rikastushiekkoista ja sivukivistä ei pääse liukenemaan liiallisia määriä luonnon radioaktiivisia aineita ympäristöön kaivostoiminnan aikana tai sulkemisen jälkeen. Toiminnan ja sulkemisen suunnittelussa on syytä huomioida, että Rautuvaaran vanhoilla jätealueilla ei ole tiiviitä pohjarakenteita.

24/0202/2016

13.5.2016

Säteilyturvakeskukselle tulee ennen toiminnan aloittamista tehdä ilmoitus kaivoslaissa tarkoitettusta kaivostoiminnasta (säteilyasetus 29 §). Saatavilla olevien tietojen perusteella (YVA) Hannukaisen kaivoshankkeen malmin uraani- ja toriumpitoisuudet ovat alle 0,1 kg tonnissa, joten malmin uraani- tai toriumpitoisuuksien perusteella ei vaadittaisi erillistä ilmoitusta rikastustoiminnan aloittamisesta.

Johtajan sijainen,
laboratorionjohtaja

Pia Vesterbacka

Ylitarkastaja

Kaisa Vaaramaa

Tiedoksi

Antti Kallio

Lausunto
16.5.2016

851/00 04 05/2016

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes
kaivosasiat@tukes.fi

Viite: Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) lausuntopyyntö KaivNro K8126, 5.4.2016

Lausunto Hannukainen Mining Oy:n kaivospiirihakemuksesta

Hannukainen Oy:n käsillä olevan kaivospiirihakemus on olennaisesti sama kuin Northland Mines Oy:n hakemus vuodelta 2013. Kaivospiirin rajausta on hieman supistunut (192 hehtaaria) aikaisemmasta 2952 hehtaaria. Muutos koskee pohjoista osaa aluetta (Hannukainen), ympäristönäkökohtiin ja poronhoitoon liittyvistä syistä (mm. Lamumaan erotusaita jää kaivospiirin ulkopuolelle).

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (osa nykyistä Luonnonvarakeskusta) on Hannukaisen kaivoshankkeen aiemmissa vaiheissa antanut lausunnot hankkeen ympäristövaikutusten arviointia varten (RKTL 146/006/2011, 2.5.2011 ja RKTL 524/401/2013, 21.11.2013, RKTL 692/401/2013, 10.1.2014). Näissä on perusteellisesti käsitelty hankkeen vaikutuksia kalastoon ja kalastukseen, porotalouteen sekä lintu- ja riistalajistoon, eikä näihin Luonnonvarakeskuksella ole lisättävää. On kuitenkin asioita, jotka ovat prosessin kuluessa muuttuneet, kuten tietämys kaivosten vesienhallinnasta ja uusi metsälaki vuodelta 2014.

Kaivoksen myötä alueella vaarantuvat erityisesti lettolajit, kasvupaikkatyypeistä lettoräme ja lettokorpikuviot, jotka sijoittuvat osin kaivosten toimintojen alle. Suunnitelmien mukaan lettosarakasvusto tulee jäämään rikastushiekka-alueen alle. Metsälain perusteella tehty arviointi erityisen tärkeiden elinympäristöjen mahdollisesta vaarantumisesta perustuu vanhaan metsälakiin vuodelta 1996. Uudessa vuonna 2014 voimaan tullessa metsälain on lisätty erityisen tärkeinä pidettävien elinympäristöjen tyyppiä. Nykyisen metsälain 10 §:n 2 momentin mukaan lähteiden, purojen ja pysyvän vedentuoksu-uoman muodostavien norojen sekä enintään 0,5 hehtaarin suuristen lampien välittömät lähiympäristöt, suoelinympäristöt, joissa on luontainen vesitalous, erityisesti lehto- ja ruohokorvet, lähdekorvet, yhtenäiset metsäkorte- ja muurainkorvet, letot myös Lapissa, vähäpuustoiset jouto- ja kitumaan suot, luhdut, rehevät lehtolaikut, kivikot, kangasmetsäsaarekkeet, jotka sijaitsevat ojittamattomilla soilla, rotkot, kurut, jyrkenteet, karukokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot ja louhikot, ovat erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joita ei saa muuttaa tai vaarantaa puuston rakennetta tai vesitaloutta. Vaikutusten arviointi metsälain erityisen tärkeisiin elinympäristöihin on tältä osin puutteellinen, koska suunnitellun kaivoksen alueella on edellä mainittuja elinympäristöjä.

Selvitys Hannukaisen kaivospiirin vaikutusta yksityisiin ja yleisiin etuihin (Liite 10) käsittelee hyvin pintapuolisesti kaivostoiminnan vaikutuksia matkailuun, toteamalla ainoastaan (s. 5) seuraavaa: *"Matkailu ilmoittaa tulevansa kärsimään imagohaitasta, mutta seikkaa on vaikea todentaa etukäteen. Kittilässä näin ei ole käynyt."* Hannukaisen kaivostoiminnan vaikutuksesta luontoon ja siihen perustuviin elinkeinoihin juuri matkailuvaikutukset ovat kaikkein keskeisimmät. Matkailu on Kolarin merkittävin elinkeino ja työllistäjä, ja lähes puolet (48 %) Kolarissa syntyvästä liikevaihdosta tulee matkailun kautta (Satokangas 2013), mikä on suurin kuntakohtainen määrä Lapissa, kenties koko maassa. Kaivostoiminnan matkailuvaikutukset ovat siten keskeisin kysymys tarkasteltaessa Hannukaisen kaivostoiminnan aluetaloudellisia tulo- ja työllisyysvaikutuksia.

Metsäntutkimuslaitos selvitti Dilacomi-tutkimushankkeessa vuosina 2011–2014 Hannukaisen kaivostoiminnan todennäköisiä vaikutuksia Kolarin, etenkin Ylläksen matkailuun, ja yhteensovittamisen mahdollisuuksia. Keskeiset tutkimustulokset on raportoitu Hannukaisen ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa Northland Mining Oy:n pyynnöstä (Jokinen & Tyrväinen, Liite 41: Ylläksen ja Levin matkailijoiden suhtautuminen Hannukaisen kaivoshankkeeseen ja Kittilän kaivokseen). Hankkeen tulokset ovat luettavissa myös internetissä osoitteessa: <http://www.metla.fi/hanke/7451/7451-julkaisut.htm>.

Tutkimustulosten mukaan on olemassa selvä riski, että suurena avolouhoksena sekä malmin hihnakuiljetuksilla rikastamolle toteutettava Hannukaisen kaivos tuottaisi sellaisia ympäristövaikutuksia, jotka vähentäisivät Ylläksen matkailijavirtoja merkittävästi. Ylläksen matkailu on tutkitusti luontomatkailua, ja luontoon liittyvät vetovoimatekijät (maisema, hiljaisuus, kauneus, puhtaus, erämaisuus jne.) ovat sekä asiakkaiden (matkailijat) että palveluntuottajien (matkailuyritykset) käsitysten mukaan Ylläksen matkailutoiminnan perusta, joka vaarantuisi kaivostoiminnan myötä. Hannukainen Mining Oy toteaa, että matkailun imagohaittoja on vaikea todentaa etukäteen. Tämä on totta, mutta on huomattava, että mitään vaikutuksia ei voi todentaa etukäteen, ainoastaan toiminnan ollessa käynnissä ja sen lakattua.

Tarkkoja luotettavia taloudellisia ennusteita kaivostoiminnan vaikutuksista matkailulle on mahdotonta antaa, koska lopputulema on hyvin monen tekijän summa, eikä matkailun asiakkaiden käyttäytymistä voi täsmällisesti ennustaa. Tutkimuksen kautta on kuitenkin mahdollista arvioida luotettavasti olemassa olevia riskejä. Tulosten mukaan matkailijoiden halu palata matkakohteeseen heikkenisi sekä matkailijoiden oman (44 % matkailijoista arvioi) että matkailuyritysten (87 %) arvioiden mukaan. Tuloksista on tarkemmin raportoitu YVAssa ja erinäisissä julkisissa yhteyksissä (kotimaiset ja kansainväliset konferenssit ja seminaarit). Luvut kertovat, että riski on todellinen, mutta täsmällisiä skenaarioita niistä ei tule rakentaa.

Tutkimusten eräs keskeinen viesti on, että jokaista kaivosta tulee tarkastella omana tapauksenaan, koska kaivokset eroavat toisistaan monella tavalla mm. tuotantoprosessin, malmion, koon ja sijainnin osalta. Siksi eri kaivos-matkailu-tapauksia ei tule rinnastaa toisiinsa. Erityisen huono rinnastus on Hannukaisen ja Kittilän kaivosten suhde matkailuun. Kittilän kaivos sijaitsee 27 kilometrin päässä Leviltä, kun Hannukaisesta on Äkäslompoloon Ylläkselle vain 8 kilometriä. Kittilän kaivos operoi maanalaisena kaivoksena, eikä kaivokselta siirretä maanpäällisiin, lähes 10 kilometrin pituisella hihnakuiljettimella malmia rikastamolle, kuten Hannukaisessa tehtäisiin. Kittilän kaivostoiminnan käyttämä infrastruktuuri on paikallisempi kuin Hannukaisessa olisi. Lisäksi Kittilässä tuotetaan kultaa, joka brändinä istuu paremmin Lapin imagoon, kuin rautamalmin tuotanto. Hannukaisen matkailuvaikutuksia ei siten tule arvioida tarkastelemla Kittilän kaivoksen vaikutuksia Levin matkailuun.

Hannukaisen kaivoksen biologis-fysikaalisista ympäristöriskeistä merkittävin liittyy prosessivesien hallintaan, sillä kaivos suunnittelee laskevansa ne Muonionjokeen, joka on paitsi luonnonsuojelullisesti merkittävä Natura-alue, myös lohijokena satoja kilometrejä pitkä kalastusmatkailualue. Prosessivesien hallinta on osoittautunut monien kaivosten Akilleen kantapääksi, ja näin oli myös Northland Resource Ltd:n 1,5 vuotta operoimalla Kaunisvaaran rautamalmikaivoksella. Asialla on siten merkittävä matkailullinen kytkentä.

Hannukainen Mining Oy:n kaivospiirihakemusta voidaan pitää matkailuvaikutusten arvioinnin osalta täysin puutteellisena.

Yksikönjohtaja Markku Järvenpään puolesta
kehittämispäällikkö

 Veijo Pruuki

Lähteet: Satokangas, P 2013: Matkailulla maakunta menestyy - Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset 2 lappilaisessa kunnassa vuonna 2011. Lapin korkeakoulukonserni.

Lausunnon vastuuvastavalmistelijä/lisätietoja: erikoistutkija Pekka Helle, Luonnonvarakeskus, Luonnonvarat ja biotuotanto-yksikkö

METSÄHALLITUS
Metsätalous ja Luontopalvelut
Lappi
PL 8016
96101 Rovaniemi

LAUSUNTO

1 (6)

16.5.2016

MH 2037/2016

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Kaivosasiat
Valtakatu 2
96100 Rovaniemi

Asia: Hannukainen, kaivospiirin perustaminen, KaivNro K8126

Hakemuksen peruste

Kaivoslain (503/1965) 40 §:n mukainen kaivoskivennäisten hyödyntäminen edellyttää kaivosoikeuden perustamista. Kaivosoikeus voidaan myöntää hakijalle kaivoslain (503/1965) 4 luvun mukaisen kaivospiiritoimituksen jälkeen. Kaivospiiritoimitusta koskeva päätös (kaivospiirin määrääminen) voidaan tehdä, mikäli kaivospiirihakemus täyttää kaivoslaissa säädetyt edellytykset. Kaivospiirin perustamista koskeva hakemusasia on tullut vireille kaivosviranomaiselle 22.12.2010 jätetyllä hakemuksella. Kaivosviranomaiselle jätetyn hakemuksen on tehnyt Northland Mines Oy. Koska hakemus on jätetty ennen uuden kaivoslain voimaan tuloa eli ennen 1.7.2011, niin hakemus ratkaistaan kaivoslain (503/1965) mukaisesti ottaen huomioon uuden kaivoslain (621/2011) siirtymäsäännökset.

Kaivoskivennäinen ja todetut mineraalivarannot

Hyödynnettävä kaivoskivennäinen on rauta-kupari-kulta. Suunnitellun kaivoshankkeen todetut ja todennäköiset mineraalivarannot ovat 136 miljoonaa tonnia.

Haetun kaivospiirin pinta-ala

Haetun kaivospiirin pinta-ala on yhteensä 2951,75 ha. Kaivospiiri koostuu kolmesta alueesta; Hannukainen (2058,37 ha), Keskiosa (114,74 ha) ja Rautuvaara (778,64 ha). Keskiosa yhdistää Hannukaisen kaivostoimintojen alueen ja Rautuvaaran rikastamo- ja rikastushiekka-alueen. Haettu kaivospiiri on kokonaisuudessaan käyttöaluetta.

Metsähallituksen hallinnassa olevat valtionmaat kaivospiirillä

Haetussa kaivospiirissä on Metsähallituksen hallinnassa olevaa valtionmaata yhteensä 1984,01 ha eli noin 67 % koko kaivospiirin pinta-alasta.

Muutokset aiempaan kaivospiirihakemukseen ja Metsähallituksen esitykset

Hannukaisen alue:

Aiemmin haettua kaivospiiriä on pohjoisessa supistettu kauemmaksi Kuerjoesta ympäristönäkökohtien johdosta. Kaivospiirin supistaminen antaa paremmin tilaa rakentaa keräilyjojat, joilla estetään valumat Kuerjokeen. Edellä esitettyä muutosta Metsähallitus pitää tärkeänä Kuerjoen vedenlaadun turvaamisen kannalta. Hyvä vedenlaatu takaa mm. Kuerjoen arvokkaiden kalakantojen säilymisen.

Kaivospiirin rajaukseen Hannukaisen alueen länsiosassa tulisi Metsähallituksen mielestä tehdä tarkennus. Hannukainen Mining Oy:n esityksessä kaivospiirin rajausta noudattaa aiemman toimijan esittämää rajausta. Esitetyn kaivospiirirajauksen sisälle jää noin 3 km matkalla olemassa olevaa Pakajärvelle/Pakasaivolle johtavaa tietä. Ympärivuotinen, esteetön kulkeminen edellä mainitulla tiellä tulee turvata. Tiellä on käyttötarvetta. Metsätalouskäytön lisäksi tietä käytetään mm. soranajoon Valkeajoen entisen luonnonravintolammikon läheisyydessä olevalta soranottoalueelta ja liikennettä on myös Pakasaivon suosituille retkeilykohteelle. Metsähallitus esittää, että kaivospiiriä supistetaan siten, että Pakajärvelle/Pakasaivolle johtava tie jää kokonaan kaivospiirin ulkopuolelle lukuunottamatta Rautuvaaraan johtavaa kuljetinhihnan, vesijohtolinjan sekä voimajohdon tarvitsemaa maa-alueita. Kuljetinhihna ja kuljetinhihnaan kiinnitetyssä kaapelikourussa kulkeva voimajohtokaapeli tulee rakentaa tiealueen ylityskohdassa maan alle.

Edellä mainittu kaivospiirin supistaminen mahdollistaa myös laajemman suojavyöhykkeen saamisen Valkeajoen varteen. Valkeajoen suojeleminen on yhtä tärkeää kuin Kuerjoen suojeleminen. Molemmat joet ovat kalastoltaan arvokkaita pienvesiä (mm. meritaimenen poikastuotantoalueita).

Haettu kaivospiiri sijaitsee valtion maiden osalta poronhoitolain 2 §:ssä mainitulla erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella. Hakemusalue sijoittuu Muonion paliskunnan alueelle. Valtion maata edellä mainitulla alueella ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Viranomaisilla on ennen päätöksen tekoa velvollisuus neuvotella paliskunnan kanssa. Neuvottelovelvollisuudesta on säädetty poronhoitolain 53 §:ssä. Metsähallitus pitää tärkeänä asiana sitä, että haetun kaivospiirin ulkopuolelle on rajattu Muonion paliskunnalle tärkeä Lamumaan erotusaita, joka sijaitsee Hannukaisen alueen pohjoispuolella lähellä Muonion kunnan rajaa.

Keskiosa:

Hannukaisen kaivosalueelta Rautuvaaraan on suunnitelmassa rakentaa malminkuljetinhihna, voimajohtolinja, vesijohtolinja sekä huoltotie. Kuljetinhihna aiheuttaa alueen metsätaloudelle kulkemisesteen. Hakijan tulee rakentaa kuljetinhihnareitille tarvittavat ylitys-/alituskohdat, jotta metsäkoneilla voidaan liikkua hihnareitin molemmilla puolilla ja näin varmistaa se, että puutavaran korjuu- ja kuljetuskustannukset pysyvät kohtuullisella tasolla.

Esitetyn suunnitelman mukaan sähkönsiirto Hannukaisen kaivosalueelle tapahtuu 20 kV:n kaapelilla, joka sijoitetaan kuljetinhihnaan kiinnitettävään kaapelikouruun. Metsätalouden kannalta tämä on hyvä ratkaisu, koska rakennetuista ilmajohdoista aiheutuu metsäkoneille liikkumis- haittaa.

Suunnitelmassa on hyvää myös se, että maan alle rakennettavat putkilinjat sijoitetaan routarajan alapuolelle (vähintään 2 metrin syvyyteen), jolloin välttyään talviaikaiselta jäätymisvaaralta, kun putkilinjojen yli liikutaan metsäkoneilla.

Rautuvaara:

Tällä hetkellä eteläisimmän saostusaltaan alapuolella olevaa padon pengertietä voidaan käyttää puutavaran kuljetukseen saostusaltaan itäpuolisilta alueilta. Metsähallitus pitää tärkeänä, että olemassa oleva kulkuyhteys säilyy myös jatkossa, kun Rautuvaaran alueelle sijoitetaan uusia toimintoja.

Kaivospiirin alueella olevat metsäautotiet

Kaivospiirin alueella on edellä mainittujen Pakajärvi/Pakasaivo ja Rautuvaaran eteläisimmän saostusaltaan alapuolella olevan padon pengertien lisäksi useita muita metsäautoteitä. Metsäautoteiden rakentaminen on vaatinut investointeja. Koska kaivostoiminnan seurauksena kaikkia nykyisiä metsäautoteitä ei voida enää käyttää, tulee kaivosyhtiön rakentaa uudet tarvittavat tieyhteydet kustannuksellaan. Uusi tieyhteys tarvitaan mm. Kuervaarassa Kuerjoen ja kaivospiirin väliselle metsätalousalueelle. Rautuvaarassa tulee liikkuminen turvata Metsähallituksen maa-alueille ja poroaidalle nykyistä jätevedenpuhdistamoja ympäröiville alueille joko olemassa olevaa tietä pitkin tai rakentamalla uusi korvaava tieyhteys. Mikäli Tukesin kaivospiiripäätös on myönteinen, niin uusista tieyhteyksistä olisi hyvä sopia hakijan ja Metsähallituksen kesken jo ennen maanmittauslaitoksen pitämää kaivospiiritöimituskokousta.

Tarpeelliset määräykset kaivostoiminnasta aiheutuvien haitallisten vaikutusten välttämiseksi tai rajoittamiseksi sekä ihmisten terveyden ja yleisen turvallisuuden varmistamiseksi, kaivoslaki 621/2011, 52 §

- a. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta on Lapin ELY-keskus antanut yhteysviranomaisen lausunnon 24.1.2014. YVA-prosessin päättymisen jälkeen Hannukainen Mining Oy on tehnyt kaivostoimintoihin joitain muutoksia. Esimerkiksi Hannukaisen alueella tapahtuva malmin murskaus on uusimmassa suunnitelmassa ajateltu tehtäväksi maan alla. Lisäksi Äkäsjoen suuntaan on tarkoitus rakentaa meluvalli. Näin ollen malmin murskauksesta aiheutuva melu – ja pölyhaitta jää pienemmäksi, kuin mitä se oli alkuperäisessä suunnitelmassa.

Kaivostoiminnasta aiheutuvan melu- ja pölyhaitan pienentäminen on askel oikeaan suuntaan. Kaivostoiminnasta aiheutuva haitta Hannukaisen alueella ei kuitenkaan kokonaan poistu, vaan haitankärsijäksi jää edelleen mm. Metsähallituksen/Laatumaan hallinnassa oleva Hannukaisen ranta-asemakaava-alue. Suunniteltu kaivostoiminta aiheuttaa ranta-asemakaava-alueelle melu- ja pölyhaitan lisäksi imagohaittaa, joka vaikeuttaa ja on jo vaikeuttanut olemassa olevien tonttien hyödyntämistä. Kaivostoiminnasta aiheutuva imagohaitta vaikuttaa laajemminkin ympäröivän valtionmaan virkistys- ja luontomatkailukäyttöön ja sitä kautta alueen tuottojen/maanarvon alenemiseen.

- b. Hannukaisen alueen valtionmaalle on tarkoitus läjittää sivukiveä ja pintamaa-ainesta. Sivukivi sisältää NAF (ei happoa muodostavaa) ja PAF (mahdollisesti happoa muodostavaa) kiveä. Kaivoksen toiminta-aikana arvioidaan muodostuvan 180 miljoonaa tonnia NAF-sivukiveä ja 190 miljoonaa tonnia PAF-sivukiveä. Irtomaita (ei happoa muodostavaa) arvioidaan muodostuvan noin 75 Mt. Läjitysalueiden suoto- ja valumavedet johdetaan läntisen sivukivialueen länsipuolelle suunniteltuun vesivarastoaltaaseen, joka on kooltaan noin 60 ha. Tarvittaessa johdettavat vedet puhdistetaan ennen vesivarastoaltaaseen johtamista.

Hannukaisen alueelle sijoitettavien sivukivien ja pintamaa-ainesten lisäksi Rautuvaaran valtionmaalle on tarkoitus läjittää rikastushiikkaa. Suunnitellut rikastushiekan varastointialtaat sijoittuvat osittain myös yksityismaille.

Rikastushiikkaa muodostuu kolmea eri tyyppiä.

Tyyppi 1: Magneettierotuksessa syntyy LIMS-rikastushiikkaa (valtaosa silikaattimineraaleja), joten se ei ole happoa tuottavaa.

Tyyppi 2: Kuparin talteenottovaiheessa syntyy runsaasti sulfideja sisältävää rikastushiikkaa (rikkikiisu), joten syntyvää rikastushiikkaa käsitellään ”mahdollisesti happoa tuottavana”.

Tyyppi 3: Toisessa raudan erotteluvaiheessa syntyy runsaasti sulfideja sisältävää rikastushiikkaa (pääosin rikkikiisu ja magneettikiisu), joten syntyvää rikastushiikkaa käsitellään ”mahdollisesti happoa tuottavana”.

LIMS-rikastushiikkaa on arvioitu syntyvän 43 miljoonaa kuutiometriä ja korkearikkisiä rikastushiekkvoja yhteensä 5,9 miljoonaa kuutiometriä. Suunniteltu rikastushiekka-alue muodostuu kahdesta osasta, joista toinen on tarkoitettu ”ei-happoa” muodostavalle LIMS-rikastushiekalle ja toinen runsasrikkiselle ”mahdollisesti happoa muodostavalle” rikastushiekalle.

LIMS-rikastushiekan sijoitusalueelle ei rakenneta pohjarakennetta. Runsasrikkiselle ”mahdollisesti happoa muodostavalle” rikastushiekka-alueelle rakennetaan pohjarakenne, joka muodostuu HDPE-tiivistyskalvosta ja bentoniittimatosta, jotka estävät kosketuksen pohjaveden kanssa.

- c. Metsähallitus haluaa Pallas-Yllästunturin kansallispuiston haltijana kiinnittää huomiota siihen, että Hannukaisen kaivoksen etäisyys kansallispuistoon on noin 8 kilometriä. Avolouhos tulee näkymään Yllästunturin ja siis puiston eteläpään tuntureiden huipuille ja länsirinteille. Melu-, pöly- ja maisemavaikutukset tulevat siis toteutumaan kansallispuistossa ja ympäristöön sijoittuviin matkailukeskuksiin.

Matkailun näkökulmasta kaivostoiminnan haittojen vaikutukset ovat alueen markkinoinnin kannalta ristiriidassa. Taloudellisesti negatiiviset vaikutukset matkailuun ovat todennäköisiä melu-, pöly tai maisemahaittojen muuttaessa kansallispuiston tavoitemielikuvaa epäuskottavaksi. Kansallispuiston matkailuvaltteja ovat mm. ”Euroopan puhtain ilma”, ”Luonnonrauha matkailukeskusten palveluiden äärellä” sekä ”Luonnonvalon mm. revontulien bongauspaikka”. Alueen toimijoista Äkäslomplon kylä sammuttaa talviaikana illalla kaikki valot, jotta revontulien näkyminen parhaalla tavalla varmistuu.

Matkailun edistämiskeskuksen kansainvälisessä luontomatkailututkimuksessa (2010) todetaan luontomatkailupalvelujen tuottamisen olennaisia tekijöitä olevan ympäristöarvot, paikallisuus sekä elämysellisyys. Ulkomaiset matkailijat odottavat suomalaiselta luontomatkailulta erityisesti turvallisuutta, puhdasta luontoa, rauhaa ja hiljaisuutta. Myös tutkimuksesta nousee esille luontomatkailun muuta matkailua vahvempi yhteys ja vaikutus paikalliseen talouteen ja kulttuuriin ja siten merkittävyydeltään kasvava aluekehityksen väline myös syrjäisten maaseutualueiden säilymisessä elinvoimaisena.

Ylläksen matkailuyhdistys on selvittänyt mahdollisuuksien rajoissa vaikutuksia matkailuun ja sen uhkakuviin. Metsähallitus pitää tärkeänä, että ennen luvan myöntämistä on asianmukaisesti selvitetty, ettei toiminnalla heikennetä merkittävästi paikkakunnan elinkeinoloja huomioiden erityisesti matkailuelinkeinon tarpeet. Mikäli kaivospiirin myöntämisen edellytykset täyttyvät on erityisesti matkailuelinkeinolle ja luontomatkailulle aiheutuvia vaikutuksia pyritävä poistamaan lupamääräyksin. On yleisen edun kannalta tärkeää, että ratkaisussa käytetään uusinta innovointia ja teknisiä ratkaisuja, ja kaivoksen haitat matkailuelinkeinon minimoidaan.

Tulee ratkaista, millä minimoidaan ja estetään melun suuntautuminen Ylläksen alueen suuntaan niin, että matkailu- ja luonnossa virkistäytyminen ovat edelleen alueen vetovoimatekijöitä. Pölyn kulkeutuminen alueella suuntautuu vallitsevien tuulten johdosta pääasiassa kansallispuistoon päin ja Luken sammaltutkimusten mittausten mukaan esimerkiksi Kittilässä ja Talvivaarassa kulkeutumat mm. raskasmetallien osalta ovat olleet 10 km. Kaivoksesta nousevan pölyn kokonaisvaltainen sidonta niin, että pölyn kulkeutuminen matkailukeskukselle äärimmäisen tärkeään latu- ja laskettelurinneverkostoon sekä kansallispuistoon; sen maaperään, vestistöihin, eläimistöön ja kasvistoon pystytään estämään. Valosaasteen merkitystä ja vähentämistä on korostettu kansallisilla jopa koko valtakuntaa koskevilla hankkeilla monissa Euroopan maissa. Kansallispuiston eteläpään matkailukeskusten panostusten luonnonvaloa ihailevien matkailijoiden saamiseksi alueelle on syytä huomioida ja innovaatiot mitä on tehtävissä valosaasteen estämiseksi ottaa käyttöön.

Myös kalastus on merkittävä osa alueen matkailua. Mahdolliset vesistöön kohdistuvat pienetkin päästöt ja epäpuhtaudet (päästöinä tai ilmakulkeutumana) sekä mielikuvat kaloihin liittyvistä terveysriskeistä ovat merkittävä riski alueen matkailulle mukaanlukien laajempiin vaikutuksiin ainakin Muonio- ja Torniojokien vesistöissä.

Sulkemissuunnitelma, jälkihoitotyöt ja vakuus

Mikäli kaivostoiminnan ympäristövaikutukset pysyvät esitettyjen suunnitelmien mukaisina, voisi olettaa, että kaivostoiminta ei tuotantovaiheessa aiheuta ympäristölle vakavaa haittaa. Suurimmat epävarmuustekijät liittyvät kaivostoiminnan loppumisen jälkeiseen aikaan. Kaivostoiminnan loppumisen jälkeen, kun aktiivinen vesienhallinta päättyy ja runsasrikkisen rikastushiekka-altaan pohjarakenne ikääntyy sekä happoa tuottava sivukivialue on maksimitasossaan, voi suotovesistä aiheutua alueen pohjavesille ja ympäröiville jokivesistöille haittaa. Alueen jokivesistöt ovat kauttaaltaan vähävetisiä, joten lisääntyvien haitta-aineiden sietokyky on heikko. Kaivoksen sulkemissuunnitelmassa tulee löytää toimiva ratkaisu em. haittojen ehkäisemiseksi. Tätä lausuntoa tehtäessä ei ole ollut käytettävissä Hannukainen Mining Oy:n Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle toimittamaa vesitalous- ja ympäristölupahakemusta. Edellä mainitussa hakemuksessa voi jo olla uusia ratkaisuesityksiä haittojen ehkäisemisen osalta.

Kaivoslain (621/2011) 10 luvussa on määräykset vakuuden asettamisesta. Toiminnan päättyessä tulee kaivospiirin alue saattaa kaikilta osin yleisen turvallisuuden ja hyvän ympäristönsuojelun tason edellyttämään kuntoon ja tämä tulee varmistaa riittävällä vakuusrahalta.

Muut asiat

Mikäli kaivospiirin määrääminen voidaan tehdä, niin Metsähallitus tulee myöhemmin yksilöimään korvausvaateensa maanmittauslaitoksen pitämässä kaivospiiritoimituksessa. Metsähallitus pidättää oikeuden tästä lausunnosta huolimatta kaikkiin niihin yksityisoikeudellisiin korvauksiin, joihin maanomistaja on oikeutettu. Lisäksi Metsähallitus pidättää oikeuden täydentää tätä lausuntoa myöhemmässä vaiheessa.

Tämän lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet Lapin luontopalveluista erikoissuunnittelija Liinu Törvi ja metsätaloudelta maankäyttöasiantuntija Erkki Luukkonen, joilta tarvittaessa saa lisätietoja.

Jyrki Tolonen
aluejohtaja
Lapin luontopalvelut

Kirsi-Marja Korhonen
aluejohtaja
metsätalous, Lappi

Museovirasto
PL 913
00101 Helsinki

Asiakirjan nimi: KOLARI, Kaivospiirihakemus Hannukainen. KaivNro K8126
Asiakirjan päivämäärä: 16.05.2016
Diaarinumero: MV/51/05.02.01/2016
Asiakirjan tunnus / Docid: 80869
Asiakirjan allekirjoittajat: Intendentti, Kaarlo Katiskoski, Esittelijä, 16.5.2016 13:15:58, C=FI
Yli-intendentti, Pirjo Uino, Päättäjä, 16.5.2016 15:20:20, C=FI
Tarkistesumma: D2rTAu3XpErsmiNT2NAsD sno5aA=

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Museoviraston sähköisessä tietojärjestelmässä. Lisätietoja Museoviraston kirjaamosta (0295 33 6000, kirjaamo@museovirasto.fi)

Lausunto

16.05.2016

MV/51/05.02.01/2016 1 (2)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
PL 66
00521 HELSINKI

Viite KaivNro K8126

Asia **KOLARI, Kaivospiirihakemus Hannukainen. KaivNro K8126**

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on pyytänyt Museoviraston lausuntoa Hannukainen Mining Oy:n kaivospiirihakemuksesta Kolarin Hannukaisen alueelle. Alueelle kohdistuneesta edellisestä kaivospiirihakemuksesta kuulutettiin vuoden 2013 lopulla, jolloin myös Museovirasto antoi lausuntonsa (MV/250/05.02.01/2013) arkeologisen kulttuuriperinnön sekä rakennetun kulttuuriympäristön ja -maiseman asiassa 15.1.2014. Kaivoshanketta on arvioitu myös YVA-menettelyssä sekä vireille tulleiden kaavahankkeiden yhteydessä.

Kaivospiirialueella voimassa olevassa Tunturi-Lapin maakuntakaavassa (2010) kaivospiirin alueet on osoitettu kaivosalueeksi (ET) ja valtaosa alueesta on Ylläksen osayleiskaavassa (2008), jonka muutos on kaivoshankkeen takia ollut vireillä vuodesta 2010. Myös kolme aluetta koskevaa asemakaavoitusta on parhaillaan vireillä.

Kaivospiirihakemus on tullut uudelleen ajankohtaiseksi, kun aikaisemman kaivoshankevastaavan Northland Mines Oy:n konkurssipesän valtausalueet ovat siirtyneet Hannukainen Mining Oy:lle 2015, ja aikaisemman kaivospiirin rajoissa sekä suunnitelmissa on tapahtunut muutoksia.

Kaivospiirin laajuus on noin 2900 ha ja sen todetaan kokonaisuudessaan olevan käyttöaluetta. Edelliseen kaivospiirihakemukseen tehdyillä aluemuutoksilla todetaan Hannukaisen osa-alueella kaivospiirin ulkopuolelle rajatun kaksi muinaisjäännöskohdetta. Hakemuksen pienimittaakaavaisen kartan perusteella näistä toinen kohde on Kivivuopionvaara (muinaisjäännösrekisterin id-tunnus 1000010382, esihistoriallinen kvartsilouhos). Sen sijaan jää epäselväksi, mikä Valkeajokivarren alajuoksun muinaisjäännöskohde rajautuisi kaivospiirialueen pienentämisen seurauksena hankealueen ulkopuolelle (mahdollisesti kyseessä on kohde Valkeajoki 3, 1000010403, historiallisen ajan asuinpaikka ja rakennuksenpohjia, tai Valkeajoki 4, tunnus 1000010404, tervahautoja).

Kuljetinlinjan siirtämisellä aiempaa idemmäs todetaan myös yhden muinaisjäännöskohteen jäävän kaivospiirin länsipuolelle (kohde Rautuoja, 1000019029, historiallisen ajan asuinpaikka).

Kaivospiirin alueelle jääviä tiedossa olevia muinaisjäännöskohteita ovat Valkeajoki 5 (tervahauta, id-tunnus 1000010405, aivan piirin rajalla, tien varrella), Hirvasjänkkä (historiallisen ajan rakennuksenpaikka, 1000019026) sekä Kivivuopionoja (1000019027, tervahauta tervapirtteineen).

Museovirasto on aiemmin todennut, että kaivospiirin muinaisjäännöskohteet ovat sellaisia, joihin kajoaminen riittävien tutkimusten jälkeen on mahdollista. Kajoaminen edellyttää

kuitenkin muinaismuistolain (295/63) 11 § mukaista kajoamislupaa, jonka osalta toimivaltainen lupaviranomainen on Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Lupa- asia on hyvä saada mahdollisimman varhain vireille, jotta lupaprosessi ja mahdollisen luvan edellyttämät arkeologiset tutkimukset eivät johda hankkeen viivästymiseen.

Kaivospiirin alueella on myös rakennuksen jäännös pihapiireineen (kohde Lamunjänkkä, 1000019028), joka on luokiteltu muuksi arkeologiseksi kulttuuriperintökohteeksi. Kohteen käsittely tulee huomioida kaivosalueen yleiskaavoituksen yhteydessä.

Kaikkien alueella olevien arkeologisten kohteiden tunnistaminen, merkintä ja suojaaminen on tarpeen niiden vaurioitumisen välttämiseksi erilaisissa kaivoksen valmistelutöissä.

Suurin osa Hannukaisen kaivoshankkeen YVA-menettelyssä todetuista arkeologista kohteista, kiinteistä muinaisjäännöksistä tai muista arkeologisista kulttuuriperintökohteista, sijoittuu kaivospiirin ulkopuolelle.

Kaivoshankkeen YVA-menettelyssä on myös todettu mahdolliseksi, ettei kaikkia muinaisjäännöksiä ole selvitysten yhteydessä paikannettu ja tunnistettu. Löydettäessä myös aikaisemmin havaitsematon (todennäköinen) muinaisjäännös tai irtain muinaisesine, velvoittaa muinaismuistolain 14 ja 16 § heti keskeyttämään työt ym. toimenpiteet paikalla ja olemaan viipymättä yhteydessä Museovirastoon tarpeellisia toimenpiteitä varten.

YVA-menettelyssä Museovirasto totesi hankkeesta rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan kohdistuvat vaikutukset selvityksiltään ja arvioinniltaan riittäviksi. Kaivoshankkeen maisemavaikutukset ovat merkittävät, mutta kaivospiirin alueelle ei sijoitu arvokkaaksi luokiteltuja maisema-alueita. Kuitenkin kaivoksen haitallisia vaikutuksia kaukomaisemassa, erityisesti Ylläksen suunnalta, on minimoitava sekä pysyvien maisemavaikutusten vaikutusten minimointiin maisemointitoimenpitein tulee kiinnittää huomiota kaivoksen sulkemissuunnitelmassa.

Yli-intendentti

Pirjo Uino

Intendentti

Kaarlo Katiskoski

Tiedoksi Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Tornionlaakson maakuntamuseo, Tornio

Lausunto KAIELY/184/2016
12.05.2016

KAINUUN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
Puhelin 020 6360100
<http://www.ely-keskus.fi/kainuu>
PL 115
87101 KAJAANI

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes Rovaniemi
Valtakatu 2
96100 ROVANIEMI
kaivosasiat@tukes.fi

Viite lausuntopyyntö KaivNro K8126, saapunut 8.4.2016

Lausuto, kaivospiirihakemus, Hannukainen Mining Oy, Kolari, KaivNro K8126

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES) pyytää patoturvallisuusviranomaiselta lausuntoa Hannukainen Mining Oy:n päivitetystä Hannukaisen ja Rautuvaaran kaivospiirin hakemuksesta. Patoturvallisuusviranomaisen on antanut Northland Mines Oy:n tekemästä kaivospiirihakemuksesta lausunnon 13.1.2014. TUKES on aloittanut kaivospiirihakemuksen käsittelyn uudestaan mm. tehtyjen kaivospiirin rajoja koskevien muutosten ja uuden kaivospiirihakemuksen haltijan johdosta.

Patoturvallisuusviranomaisen näkemyksen mukaan aikaisemmin lausuttu on otettu huomioon uudessa kaivospiirihakemuksessa. Nyt kaikki tulevan kaivoksen padot näyttäisi sijaitsevan haetun kaivospiirin sisällä. Suunnitellun kaivospiirin rajat ovat muuttuneet mm. siten, että Rautuvaaran koko saostusallas on otettu mukaan kaivospiiriin. Saostusaltaan kohdalla sijaitsee nykyisin SSBA:n (ent. Rautaruukki Oyj) omistuksessa olevat Rautuvaaran lakkautetun kaivoksen prosessivesialtaiden ja jätevesi-altaan padot. Muuten patoturvallisuusviranomaisella ei ole lisättävää aikaisemmin lausumaansa.

Yksikön päällikkö Kari Pehkonen
ylitarkastaja Heli Nurmi

Hyväksytty Nurmi Heli 13.05.2016 15:18
Hyväksytty Pehkonen Kari 13.05.2016 15:19

Muonionjoen kalastusalue

Lausunto

12.5.2016

Tukes

kaivosasiat@tukes.fi

Lausuntopyyntö **K8126** Hannukainen Mining Oy. Hannukainen

LAUSUNTO KAIVOSPIIRIHAKEMUKSETA

Muonionjoen kalastusalue haluaa kiinnittää Hannukaisen kaivospiiripäätöksen yhteydessä huomiota siihen, että Äkäsjoki on yksi Tornionjoen tärkeimmistä meritaimenkannan lisääntymisalueista. Lisäksi joella ja sen sivu-uomilla on paikallisia purotaimenkantoja. Lohen merkittävimmät poikastuotantoalueet keskittyvät Äkäsjoella sen alaosille. Lisäksi kalastusalue on huolissaan selkeytysaltaasta ylimääräisten vesien purkamisesta putkea pitkin Muoniojokeen.

Nämä seikat mm. viranomaisten tulee huomioida kaivospiiriä koskevan päätöksen käsittelyn yhteydessä.

Kosti Hietala

Puheenjohtaja

Muonionjoen kalastusalue

TUKES
kaivosasiat@tukes.fi

1.6.2016

Lausuntopyyntö kaivospiirihakemuksesta, KaivNro K8126, Hannukainen Mining Oy,
Kolari

LAUSUNTO KAIVOSPIIRIHAKEMUKSESTA

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on kuuluttanut Hannukainen Mining Oy:n kaivospiirihakemuksen. Kaivostoimintaa suunnitellaan Kolarin kuntaan kolmelle alueelle (Hannukainen, Keskiosa, Rautuvaara).

Asia on tullut vireille 22.12.2010 työ- ja elinkeinoministeriöön Northland Mines Oy:n jättämällä hakemuksella, jota on päivitetty 28.3.2013. Northland Mines Oy:n konkurssipesän valtausalueet on siirretty Hannukainen Mining Oy:lle, joka on toimittanut kaivospiirihakemuksen päivytyksen kaivosviranomaiselle 17.12.2015. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto kuuluttaa ja aloittaa hakemuksen käsittelyn uudestaan.

Suomalais-ruotsalainen rajajokikommisio korostaa sitä, että Tornion-Muonionjoen kansainvälisen vesienhoitoalueen vesistöjen ekologisen ja kemiallisen tilan tavoitteet tulee huomioida kaivospiirin lupaharkinnassa. Lisäksi on syytä tarkoin ottaa huomioon, että lajistoperusteet Tornion-Muonionjoen ja Torne-Kalix-jokien kuulumiselle Natura2000-verkoston ovat erilaiset Suomessa ja Ruotsissa.

Tornionjoen lohi Ruotsissa on EU:n elinympäristödirektiivin 92/43/ETY alainen laji. Direktiivi määrää suotuisan suojelun tason säilyttämisen tai sen ennalleen saattamisen. Valtiolla on velvollisuus ryhtyä suojelutoimenpiteisiin, jos lajin tai kannan suojelutilanne ei ole enää suotuisa. Lohi on mainittu liitteessä II erityishuomiota vaativana lajina. Taimenen osalta kyseessä on ennalleen saattaminen, eli meritaimenen palauttaminen Tornionjoen vesistöön itseään ylläpitäviksi kannoiksi.

Tornion-Muonionjoki on koko Itämeren alueen tuottoisin luonnonvaraisen lohen lisääntymisalue. Vesistöalueen meritaimen- ja vaellussiikakannat ovat erittäin heikot. Molemmilla on suuri merkitys vesistön biologiselle monimuotoisuudelle ja kalastukselle. Taimenen suojelemiseksi voimassa on pyyntikielto. Tänä vuonna on aloitettu rajanylittävä hanke, jolla pyritään lisäämään tietoa vaellussiasta.

Erityisesti Tornionjoen lohen merkitys ja arvo Tornionlaaksossa sekä Itämeren valtioiden kaupallisessa kalastuselinkeinossa on merkittävä. Tornionjoki ja sen vesistöalue on paikallisesti, alueellisesti sekä kansainvälisesti merkittävä ja kasvava ympärivuotinen kalastus- ja luontomatkoilukohde.

Haaparannan kunta käyttää Tornionjokea raakavesilähteenään.

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio katsoo, että kaivospiirin perustamisella saattaa olla sellaisia merkittäviä rajanylittäviä vesistöön, ympäristöön ja rajaseudun muihin elinkeinoihin kohdistuvia vaikutuksia lyhyellä sekä pitkällä aikajänteellä, jotka kaivoshankkeen lupaharkinnassa tulee huomioida. Todennäköisesti ennen alueelle suunnitellun kaivostoiminnan lupakäsittelyä on tarve uudelle ympäristövaikutusten arvioinnille.

Näin ollen rajajokikomissio kehottaa kaivosviranomaista ottamaan rajajokisopimuksen 16-21§ mukaisesti Ruotsin mukaan kaivoshankkeen lupaprosessiin aikaisessa vaiheessa sekä huomiomaan sopimuksen määräykset 22§ mukaan hakemusasiakirjojen kielestä yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi mahdollisten rajanylittävien vaikutusten johdosta.

Timo Jokelainen
puheenjohtaja

Johan Antti
varapuheenjohtaja

Virve Sallialmi
sihteeri

Viite   Rajajokisopimus Suomen ja Ruotsin välillä 91/2010
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2010/20100091/20100091_2

TUKES
kaivosasiat@tukes.fi

2016-06-01

ÖVERSÄTTNING

Remiss, ansökan om bearbetningskoncession (utmål) KaivNro K8126, Hannukainen Mining Oy, Kolari

YTTRANDE OM ANSÖKAN OM BEARBETSNINGSKONSESSION

Säkerhets- och kemikalieverket TUKES har kungjort Hannukainen Mining Ab:s ansökan om bearbetningskoncession. Gruvverksamhet planeras i Kolari kommun i tre områden (Hannukainen, Keskiosa, Rautuvaara).

Ärendet har varit anhängigt fr.o.m. 2010/12/22 på arbets- och näringsministeriet med ansökan från Northland Mines Oy. Ansökan har uppdaterats 2013/03/28. Koncessionsområden som tillhörde Northland Mines Oy konkursbo har överförts till Hannukainen Mining Oy, som har lämnat en uppdaterad ansökan om bearbetningskoncession till gruvmyndigheten 2015/12/17. Säkerhets- och kemikalieverket kungör ansökan och börjar behandla ansökan på nytt.

Finsk-svenska gränsälvscommissionen vill framhäva att mål för ekologisk och kemisk status på berörda vatten inom Torne-Muonio vattendistrikt ska tas i beaktande. Utöver detta ska det noga noteras att de hotade arter som Torne-Muonio älvars och Torne-Kalix älvars Natura2000 status baserar sig på skiljer sig mellan Finland och Sverige.

För torneälvslox i Sverige tillämps EUs habitatdirektiv 92/43/EEG. Direktiv dikterar om bevarande eller återställning av gynnsam bevarandestatus. Staten har skyldighet att vidta skyddsåtgärder om bevarandestatus för arten eller stammen är inte längre gynnsamt. Lax är listad som en art som kräver särskild uppmärksamhet i direktivets bilaga II.

Torneå-Muonio älvar utgör de mest produktiva förökningsområdena i Östersjöområdet för den vilda laxen. I vattendistriktet finns mycket svaga bestånd av öring och vandringsik, vilka bägge är av stor betydelse för den biologiska mångfalden och för fisket i vattensystemet. För att skydda öringen råder i nuläget fångstförbud och ett gränsöverskridande projekt har nyligen inletts med fokus på att förbättra kunskapen om vandringsiken.

Vikt och värde av Torneälvsloxen för Tornedalen liksom för den kommersiella fiskeindustrin i Östersjöländerna är betydande. Torne älv och vattendistriktet är lokalt, regionalt och internationellt betydande och växande destination för fiske- och naturturism året runt.

Haparanda stad använder Torne älv som råvattenkälla.

Finsk-svenska gränsälvscommissionen anser att inrättandet av bearbetningskoncession kan orsaka sådana betydande gränsöverskridande påverkningar på vattendrag, miljö och andra näringssektorer i gränstrakten på kort och lång sikt som borde tas i övervägande i tillståndsprocessen. Sannoligt finns det behov för en ny miljökonsekvensbedömning före tillstånd för gruvverksamhet i området.

Följaktigen anmanar gränsälvscommissionen gruvmyndigheten enligt artiklar 16-21 i gränsälvsöverenskommelsen inkludera Sverige i gruvprocessen från början samt att notera överenskommelsen artikel 22 om handlingarnas språk för att garantera likabehandling vid tillståndsförfarandet på grund av eventuella gränsöverskridande påverkningar.

Timo Jokelainen
ordförande

Johan Antti
viceordförande

Virve Sallisalmi
sekreterare

Ref. [Gränsälvsöverenskommelse mellan Finland och Sverige 91/2010
http://www.finlex.fi/sv/sopimukset/sopimussaria/2010/20100029.pdf](http://www.finlex.fi/sv/sopimukset/sopimussaria/2010/20100029.pdf)

Lausunto KaivNro K8126

Kolarissa 9.6.2016

Kolarin kylän yhteismetsän osakaskunta
273-874-0002-0000

Pidämme hanketta tärkeänä. Kaivospiirin alueella ja sen läheisyydessä sijaitsevien kiinteistöjen omistajille korvataan riittävästi toiminnasta aiheutuva haitta . Meillä kaavoitettu mökkitonttialue 60 kpl Äkäsjoivarressa (kuljettimen ylikulkuupaikka) .

Metsätaloudelle aiheutuva haitta korvattava riittävästi. mm. edellisen toimijan toimesta oli suunnitelmissa malminkuljettimeen rakennettavista alikulkuupaikoista metsäkoneille ja puutavara-autoille. Haittaa jää alikulkujen jälkeenkin.

Hoitokunnan puolesta
puheenjohtaja

Pasi k Heikkilä

Kolarin riistanhoitoyhdistys/

LAUSUNTO

16.5.2016

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Lausuntopyyntö 5.4.2016, KaivNro K8126

KAIVOSPIIRIHAKEMUS HANNUKAINEN MINING OY

Kolarin riistanhoitoyhdistyksen hallitus on kokouksessaan 10.5.2016 käsitellyt Hannukainen Mining Oy:n kaivospiirihakemusta ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Kolarin riistanhoitoyhdistyksellä ei ole huomautettavaa hakemuksesta.

Kolarin rhy:n puolesta

Paula Ajanki
toiminnanohjaaja

Finnish Lapland Tourist Board ry:n (Lapin Matkailuelinkeinon Liitto) lausunto Hannukainen Mining Oy:n kaivospiirihakemukseen liittyen

Lappi on vahvasti kehittyvä maakunta, jossa vahvasti kehittyviä elinkeinoja ovat mm. matkailu ja kaivosteollisuus. Kumpikin elinkeino on tärkeä ja niitä pitää kehittää hyvässä yhteisymmärryksessä. Siksi Lapin Matkailuelinkeinon Liitto haluaa ilmaista oman näkemyksensä Hannukainen Mining Oy:n kaivospiirihakemukseen. Arviointiselostuksen mukaan Hannukaisen rautakaivoksen arvioitu tuotantoaika on 17-25 vuotta, jonka jälkeen alue ennallistetaan ja saatetaan sellaiseen tilaan, että se on ympäristön kannalta turvallinen. Kaivoksen sulkemisvaiheen arvioidaan kestävän noin 5 vuotta. Kaivospiirihakemuksessa arvioidaan lisäksi avolouhoksen täyttymisen louhosjärveksi kestävän lisäksi 70 vuotta, näin mahdollisen kaivoksen näkyvien ympäristövaikutusten kestoaika on 100 vuotta! Matkailun kannalta merkittäviä tekijöitä kaivosten toiminnassa on maisemavaikutukset, liikennevaikutukset ja sosiaaliset vaikutukset.

Finnish Lapland Tourist Board ry:n lausunto

Matkailu Lapissa perustuu erittäin vahvasti juuri koskemattoman oloiseen luontoon asiakkaan silmin ja tämän kuvan särkyminen vie pohjan pois etenkin kansainväliseltä matkailulta. Matkailuelinkeino toimii myös ympäristöä vahvasti kunnioittaen tiedostaen sen turmeltumattomuuden erittäin keskeisen merkityksen oman liiketoimintansa kehittymiselle. Tavoitteena on matkailun kehittäminen myös sesonkinen välillä ja mm. Ylläksen alueella kesämatkailu on yksi kehittämiskohde. Raskaan liikenteen lisääntyminen ja tien väliaikaiset sulkemiset haittaavat mm. luontomatkailun imagomarkkinointia ja uskottavuutta. Kaivostoiminnan sosiaaliset vaikutukset ovat matkailuyrittäjyyden kannalta kestäättömät. Alueen yleinen positiivinen kehittyminen ei kompensoi kielteisiä vaikutuksia. Matkailuyrittäjät joutuvat itse kantamaan imagokäsityksen muuttumisen riskin.

Vaikutusten arvioinneissa pitää katsoa seuraaviin vuosikymmeniin elinkaariajatteluun pohjaten. Globaalin kansainvälisen matkailun ennustetaan kasvavan pelkästään seuraavan 10 vuoden aikana yli 50 % ja kasvukäyrä näyttää eksponentiaaliselta. Tunturi-Lapissa kansainvälinen matkailu yli kaksinkertaistui 1998-2008 ennen lamaa. 2012 lopussa rekisteröity kokonaismatkailijamäärä oli jo ylittänyt kuitenkin uudestaan 2008 huippuvuoden luvut vuotuisen keskimääräisen kasvun ollessa n. 5

% välillä vuosina 2000-2012. Kasvu on jatkunut vakaana sen jälkeenkin ja 2015 oli kaikkien aikojen ennätysvuosi Tunturi-Lapissa kansainvälisen matkailun osalta rekisteröityjen ulkomaisten yöpymisten ollessa 408.000. Kansainvälisten yöpymisten keskimääräiseksi muutettu kasvu on ollut n. 9 % välillä 2000-2015. Kansainvälistyminen on vakaalla pohjalla monipuolisen lähtömarkkinakasvun myötä tällä hetkellä vahvan määrällisen kasvun lisäksi. Hyvin realistisella 5 % vuotuisella kasvulla seuraavan 20 vuoden aikana kansainvälisten yöpymisvuorokausien määrä kasvaisi 2,6-kertaiseksi. Kasvu voi olla nopeampaakin, mikäli nykyinen kasvuvauhti jatkuu samalla tavalla.

Ei voitane kiistää sitä todellista uhkaa matkailun kehittymiselle minkä Hannukaisen kaivos toisi tullessaan. Kaivos aiheuttaa kiistämättömän merkittävän maisemahaitan, lisäksi mahdollisen pöly- ja meluhaitan Äkäslompolon puoleiselle tunturialueelle. Suunniteltu kaivoshanke tulee vaikuttamaan siten negatiivisesti Ylläksen matkailun kehittymiseen lähes varmuudella. Pahimmassa tapauksessa perusteltu kansainvälisen matkailun kasvuodotus jää toteutumatta Ylläksen alueella kokonaisuudessaan. Parhaassakin tapauksessa odotettavissa olevan mahdollisen kasvun leikkautuminenkin vaikkapa vain puolella tarkoittaa 100 miljoonan euroa vähemmän matkailutuloa vuosittain ja noin 750 syntymätöntä henkilötyövuotta. Lisäksi täytyy ottaa huomioon, että kaivoksen on arvioitu toimivan 17-25 vuotta. Tunturi-Lapin matkailu on vahvasti kehittyvä elinkeino, jonka voidaan sen sijaan katsoa olevan hyvin pitkäikäisiä ja näin tulovirrat ovat erittäin pitkäikäisiä. 2011 Kolarissa matkailutulon osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta oli 48 % ja sen jälkeen oletettavasti osuus on vain kasvanut.

Lappi on matkailualueen kansainvälisesti ajateltuna ainutlaatuinen luonto- ja kulttuuriominaisuuksiltaan. Lapissa on myös profiililtaan erityyppisiä matkailukohteita, jotka täydentävät toisiaan. Ylläs on tässä kokonaisuudessaan omantyyppisensä. Siellä on isot laskettelurinteet ja toisaalta ainutlaatuiset maisemat kansallispuiston välittömässä läheisyydessä. Toiset matkailukeskukset eivät välttämättä pysty korvaamaan Ylläksen vetovoimaisuutta matkailijoiden mielissä. Lapin matkailulla ei ole varaa menettää yhtään nykyisistä matkailukeskuksistaan. Matkailun kannalta saavutettavuus on erittäin tärkeä tekijä ja sen ylläpitäminen edellyttää suuria matkailijamääriä. Ylläs on siinäkin mielessä tärkeä Kittilän lentokentän kannattavuudelle. Nyt lentokentän vaikutusalueella on hyvin monipuolisia matkailukeskuksia ja muita matkailukohteita, joilla turvataan runsas matkailijoiden ja siten myös lentomatkustajien määrä. Se puolestaan varmistaa lentojen kannattavuutta ja sitä kautta saavutettavuutta. Tunturi-Lappi

matkailualueena on kokonaisuus, joka tarjoaa monipuolisesti erityyppisiä matkailukohteita. Ylläs on siinä paletissa yksi tärkeä osa. Kaikkia paloja tarvitaan, että alueen matkailuimago säilyy ja kehittyy.

Viime vuosien kasvu on ollut voimakkainta Levillä mm. aktiivisesti hoidetun kaavapolitiikan vuoksi. Vuodesta 1999 vuoteen 2012 vuodepaikat ovat kasvaneet Levin alueella 10.000:sta 24.000:een 2012 mennessä, siis lähes 2,5 kertaistuneet. Muutama vuosi sitten valmistunut uudistettu Ylläksen yleiskaava mahdollistaa Ylläksen alueen majoituskapasiteetin noin kaksinkertaistamisen nykyhetken 23.000 vuodepaikasta 50.000 vuodepaikkaan. Kaavan mahdollistaman kokonaisinvestoinnin voidaan arvioida olevan jopa 2 mrd euroa (Iso-Ylläksen kaaavassa 150.000 m² ja 8000 vp, maisematien alueen kaaavassa 400.000 m² ja 13.000 vp, keskiarvo 25m²/vp, m² 3000€). Rakennusteollisuus r.y. arvioi 1 miljoonan euron rakennusinvestoinnin luovan 16 htv koko rakentamisketjuun, näin ollen 2 miljardin investointien työllistävyysvaikutus olisi 34.000 työpaikkaa, josta 14.000 htv rakennuspaikalla (VTT rakentamisen yhteiskunnalliset vaikutukset 2012). Vuotuinen kiinteistövero kunnalle uusinvestoinneista voisi olla jopa yli 10 miljoonaa euroa nykyisellä kiinteistöveroprosentilla. Kasvun toteutumisen voidaan arvioida olevan realistista 20 vuoden aikajänteellä Levin esimerkin, Tunturi-Lapin viimeisen 15 vuoden matkailun kehityksen sekä ennustetun globaalien matkailukasvun perusteella.

2015 rekisteröidyn vuodekapasiteetin majoituksen vuotuinen keskituotto oli n. 4500€ Lapissa, Kolarissa ja Kittilässä 3800 €. Kittilän kunta on arvioinut matkailutulokseen 200 milj. euroa 2012, eli n. 8300€/vuodepaikka (24000 vuodepaikkaa). Näiden lukujen pohjalta perusteltuna laskulukuna voitaneen käyttää 8000€ tuloa per vuodepaikka ja näin **Ylläksen uuden yleiskaavan voidaan arvioida luovan jopa 216 miljoonan euron vuotuisen matkailutulon kasvun**. Lapin matkailutilastollisessa vuosikirjassa 2011 Lapin matkailutuloksi v. 2009 arvioitiin n. 600 meur ja työllistävyyden kokoaikaisiksi työpaikoiksi muutettuna n. 4300 htv. **Tätä suhdelukua käyttäen mahdollinen matkailutulon luoma työllistävyyslisäys voisi olla n. 1500 htv.**

Suurimpien malmiesiintymien arvioidaan sijaitsevan samoilla alueilla Lapin vetovoimaisimpien matkailukohteiden kanssa. Samoille seuduille saattaa olla vireillä eri vaiheessa olevia kaivoshankkeita. Euroopan tuomioistuin on päätöksessään (EUTI C-404/09) ottanut kantaa kaivoshankkeiden yhteisvaikutusten arvioimiseen.

Päätöksen mukaan vaikutusalueella ympäristövaikutuksia aiheuttavia kaivostoimintoja tulee tarkastella kokonaisuutena. Toimintojen yhteisvaikutukset tulee arvioida niin luontoon kuin elinkeinoihinkin (erityisesti matkailu ja poronhoito) nähden. Luonnon osalta erityisesti

vesistövaikutukset samoin kuin muut luontovaikutukset Natura 2000 -verkoston alueella tulee huomioida.

Lappi tarvitsee monipuolista elinkeinotoimintaa ja kaivostoiminta on yksi tärkeä tukijalka Lapin kehittämisessä. Matkailu on toinen tärkeä ja vahvasti kehittyvä ala. Kumpikin mahtuu Lappiin, mutta kumpaakin pitää kehittää niin, että ne eivät liikaa haittaa toisiaan. Esimerkiksi Suurikuusikon tai Talvivaaran vaikutuksia Levin ja Vuokatin matkailukeskuksiin ei voi rinnastaa Hannukaisen vaikutukseen Ylläksen matkailukeskukseen, sillä niissä kaivokset eivät ole näkyvissä eivätkä siten läsnä matkailijoiden arjessa näissä kohteissa. Lisäksi Talvivaaran kaivoksen massiiviset ympäristövaikutukset ja vaikeudet niiden kontrolloinnissa ovat varoittava esimerkki kaivoksiin aina liittyvistä mahdollisista ongelmista. Tätä taustaa vasten kaivospiirihakemuksen käsittelyssä tulisi myös aina huomioida hakijatahon taloudelliset edellytykset vastuistaan selviytymiselle kaikissa olosuhteissa. Kaivostoiminnassa kuten myös luontomatkaailussa on se yhteinen tekijä, että ne ovat paikkasidonnaisia. Lapin malmikriittisellä vyöhykkeellä on kuitenkin runsaasti potentiaalisia kaivosmahdollisuuksia niin, että ne eivät ole kehittyvien matkailukeskuksen välittömässä näkö- ja kuuloetäisyydessä. Kaivostoiminta Lapissa on yksi tärkeä toimiala, jonka elinkaari yhdessä paikassa arvioidaan kymmeniksi vuosiksi. Matkailu on kasvava toimiala Lapissa, jonka arvioidaan olevan hyvin pitkäikäinen ja loppua ei ole nähtävissä.

Kittilässä 16.05.2016

Kunnioittavasti

Finnish Lapland Tourist Board ry

Pertti Yliniemi
Puheenjohtaja

Liisa Mäenpää
Sihteeri